

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN İYİLEŞTİRME
ÇALIŞMALARINA KATILAN YÜKÜMLÜLERİN PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞ DÜZEYLERİ**

İLKER ÖZDAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2020

**DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN İYİLEŞTİRME
ÇALIŞMALARINA KATILAN YÜKÜMLÜLERİN PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞ DÜZEYLERİ**

İLKER ÖZDAŞ

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. BİNGÜL SUBAŞI HARMANCI

LEFKOŞA
2020

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih: 16/01/2020

İmza:

Ad Soyad: İlker ÖZDAŞ

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca beni yönlendiren, değerli vaktini bana ayıran, deneyimleri ile yolumu aydınlatan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Bingöl SUBAŞI HARMANCI' ya, bu süreçte desteği, sabrı, sevgi ve ilgisi ile yanımda olan sevgili aileme, son olarak Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü çalışanlarına ve denetimli serbestlik yükümlülerine teşekkür ederim.

Psk. İlker ÖZDAŞ

ÖZ

DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA KATILAN YÜKÜMLÜLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ

Denetimli serbestlik, hakkında mahkemece bir cezaya hükmedilmiş bir kişiye hafifletilmiş bir ceza infaz anlayışı olarak görülse de temel felsefesi yükümlü bireylerin yeniden suç işlemelerini önlerken, onları toplumdan izole etmeden iyileştirmektir. Ancak yükümlü bireyler, denetimli serbestlik sürecinden kaynaklı pek çok farklı stres faktörü ile karşı karşıya kalmaktadır. Adana ilindeki denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmalarına katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluşu düzeylerini incelemek amacıyla yapılan araştırma, yaklaşık 5000 evreni olan 18 yaş üstü 357 örnekleme nicel desenli betimleyici araştırma türünde yapılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarını saptayabilmek için, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış kişisel bilgi formu, denetimli serbestlik iyileştirme çalışmaları düşünceleri anketi ile psikolojik iyi oluş ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre iyileştirme çalışmalarına katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumları ile yaş, medeni durum, yaşadığı kişiler, çalışma durumu, cezaevinde kalma durumu, işledikleri suç türleri, denetimli serbestlikte geçirdikleri süre, bireysel görüşme, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programına ve seminerlere katılma gibi faktörler arasında istatistiksel olarak pozitif yönde bir anlamlı bir farklılaşma olmadığı, eğitim durumu, geçmişte başka suçtan ceza alma durumu, uyuşturucu madde kullanımı, Öfke Yönetimi ve Hayat İçin Değişim Programına katılma gibi faktörler arasında ise istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen dinamikler göz önüne alındığında denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarından bazılarında katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. İyileştirme çalışmalarının yükümlülerin ihtiyaçları göz önüne alınarak yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik, yükümlü, iyileştirme çalışmaları, psikolojik iyi oluş.

ABSTRACT

PSYCHOLOGICAL WELL-BEING LEVELS OF PROBATIONER PARTICIPATED IN REHABILITATION STUDIES IN PROBATION

Even though probation is seen as a alleviating of punishment for a person who has been sentenced by a court, its basic philosophy is to prevent the responsible individuals from re-offending and to improve them without isolating them from society. However, probationers face many different stress factors arising from probation process. The study conducted to examine the psychological well-being of the probationers which were participated in the rehabilitation studies in probation directorate, was conducted with 357 samples over 18 years of age with approximately 5000 universe in Adana.

In order to determine the results of the study, a semi-structured personal information form, a questionnaire to determine their thoughts about probation rehabilitation studies and psychological well-being scales were used. According to the findings, It was found that there was a positive way no statistical significance among psychological well-being of the probationers and some variables such as: age, marital status, people living, working status, prison stay, the types of crimes they committed, time spent in probation, individual interview, participation in cigarette, alcohol and substance addiction program and seminars and there was a statistically significant in a positive way difference in terms of education, past criminal offenses, drug use, Anger Management and Participation in Change for Life Program.

As a result, when the above mentioned dynamics were taken into consideration, it was found that the psychological well-being levels of those who participated in some of the rehabilitation studies in probation were higher. Improvement efforts need to be revised, taking into account the needs of the liabilities.

Key Words: Probation, probationer, rehabilitation studies, psychological well-being.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO DİZİNİ	viii
KISALTMALAR	x

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Çalışmanın Amacı	3
1.3 Çalışmanın Önemi	4
1.4 Sınırlılıklar	5
1.5 Tanımlar	6

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1 Denetimli Serbestlik	8
2.1.1 Denetimli Serbestliğin Tarihsel Gelişim Süreci	9
2.1.2 Denetimli Serbestlik Sisteminde Yürütülen İyileştirme Çalışmaları	11
2.2 Psikolojik İyi Oluş	14
2.2.1 Psikolojik İyi Oluş Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci	15
2.2.2 Psikolojik İyi Oluş Kavramının Temel Unsurları	16
2.3 İlgili Araştırmalar	18
2.3.1 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	18

2.3.2 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	20
3. BÖLÜM	
YÖNTEM	22
3.1 Araştırmanın Modeli	22
3.2 Evren ve Örneklem	22
3.3 Veri Toplama Araçları	24
3.3.1 Demografik Bilgi Formu	24
3.3.2 İyileştirme Çalışmalarına Dair Düşünceler Anketi.....	24
3.3.3 Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ)	24
3.4 Verilerin Toplanması.....	25
3.5 Verilerin Çözümlemesi	26
4. BÖLÜM	
BULGULAR.....	27
5. BÖLÜM	
TARTIŞMA	68
6. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
6.1 Sonuç	73
6.2 Öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	90
İNTİHAL RAPORU	91
ETİK KURUL RAPORU.....	92

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Yükümlülerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı.....	27
Tablo 2. Yükümlülerin suça ilişkin özelliklerine göre dağılımı.....	30
Tablo 3. Yükümlülerin iyileştirme çalışmalarına katılım durumlarına göre dağılımı.....	32
Tablo 4. Yükümlülerin iyileştirme çalışmaları hakkındaki düşüncelerine ilişkin dağılımları	33
Tablo 5. Denetimli serbestlik yükümlülerinin psikolojik iyi oluş durumları	38
Tablo 6. Yükümlülerin cinsiyeti ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	39
Tablo 7. Yükümlülerin yaşları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	41
Tablo 8. Yükümlülerin eğitim durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	42
Tablo 9. Yükümlülerin medeni durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	45
Tablo 10. Yükümlülerin yaşadıkları kişiler ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	46
Tablo 11. Yükümlülerin çalışma durumu ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	47
Tablo 12. Yükümlülerin geçim düzeyleri ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	49
Tablo 13. Yükümlülerin daha önce başka bir suçtan ceza alma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	51
Tablo 14. Yükümlülerin cezaevinde kalma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	53
Tablo 15. Yükümlülerin uyuşturucu madde kullanım durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	54
Tablo 16. Yükümlülerin işledikleri suç türleri ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları	56
Tablo 17. Yükümlülerin denetimli serbestlikte geçirmiş oldukları süre ile psikolojik iyi oluş durumlarının karşılaştırılması	57

Tablo 18. Yükümlülerin bireysel görüşmelere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	58
Tablo 19. Yükümlülerin SAMBA'ya katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	60
Tablo 20. Yükümlülerin ÖFKE'ye katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	62
Tablo 21. Yükümlülerin HAYDE'ye katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	64
Tablo 22. Yükümlülerin seminerlere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları	66

KISALTMALAR

B.G : Bireysel Görüşme

HAYDE : Hayat İçin Değişim Programı

ÖFKE : Öfke Yönetimi Programı

PİÖÖ : Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

SAMBA : Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

İnsanların mutlu olma mücadelesi insanlığın var oluşu kadar eskidir diyebiliriz. Nasıl mutlu olunacağına dair arayış, bireylerin yaşam boyunca verdiği bir çabadır. Maddi ve manevi birçok şeye sahip olmaya çalışarak, mutluluğun yakalanabileceğini düşünürler fakat bir şeylere sahip olunca da, yeniden yeni amaçlarla başka şeylere sahip olma yolunda yeniden planlar yaparlar. Bu bitmek bilmeyen ve karşılanmayan mutluluk arayışı insanın dünyadan ayrılmasına kadar devam eder. Mutluluk arayışı ile kastedilen aslında psikoloji biliminin üzerinde yıllardır konuştuğu psikolojik iyi oluş kavramıdır (Aristoteles, 1997). Bu kavram ile ilgili birçok araştırma ve tanımlar yapılagelmiştir.

Psikolojik iyi oluş, ruh sağlığı ile doğrudan ilişkilidir. Ruh sağlığı; bireylerin çevresi ve kendisiyle düzenli bir uyum ve denge içinde olabilmesidir. Ruhsal sağlık, dinamik bir durumdur. İnsanın yaşamı boyunca karşısına gelen durumlar karşısında bir takım davranış bozuklukları belirebilir. Örnek olarak aile içi şiddet, suça sürüklenme, boşanma, ölüm, uzun süreli işsizlik durumu, afetler, kazalar gibi nedenlerle insanlar sürekli veya geçici ruhsal rahatsızlıklar yaşayabilir. İnsanların bu dış faktörlere vereceği tepkiler aynı değildir. Bazıları bu durumlar karşısında çok sakin ve güçlü olabilirken, bazıları ise büyük ruhsal sorunlar yaşayabilir. Bireylerin ruh sağlıklarının bozulması, çevresiyle olan ilişkilerinden kendi yaşam sürecine kadar tüm boyutlarda bireyi olumsuz anlamda etkileyebilir (Albayrak, 2013).

Pozitif psikolojideki çalışmaların genellikle psikolojik bozuklukların tespit edilmesine yönelik olduğunun fark edilmesinin peşi sıra önleyici ve gelişimsel

kuramlara dair çalışmalar başlatılmıştır. Bu kuramlarda olumsuzu değil olumluya dair kavramlar üzerinde durulmuş ve bireylerin var olan glerinin farkında olunmasının sağlanması ve üretmelerine dair destek olunması gibi erekler ortaya çıkmıştır. Bu kavramlardan biri de psikolojik iyi oluştur. Psikolojik iyi olma halinin, bireylerin hayat servenlerindeki gayelerinden ikili ilişkilerine, var olan öz glerinin farkında olup olmadıklarına, diğer insanlarla olan ilişkilerinden öz yaşamlarındaki ilişki boyutlarına kadar geniş bir kapsamı bulunmaktadır (Schmutte ve Ryff, 1997). Psikolojik iyi oluş teorisi, toplumsal gelişim ve değişimin sağlanması pasif ve durağan olmayan rolü olan diğer bireyler gibi denetimli serbestlik yükümlüleri için de, özel bir önemi vardır. Bu alışma toplumsal gelişim ve değişimin sağlanması adına yükümlü bireylerin psikolojik iyi oluş hallerini geliştirecek biçimde araştırılması ve incelenmesi adına da kritiktir.

Suç kavramı sadece hukuksal bir kavram değil, bireyleri ve toplumu etkileyen yönleriyle pozitif psikolojinin temel kavramlarındandır. Ceza kavramı da toplumda uygun görülemeyen davranışlar içinde olanlara karşı duyulan sıkıntı, üzüntü ve acı veren işlemler anlamındadır (TDK, 1932). Ceza uygulamalarına göre farklılık olsa da ceza vermenin temel gayesi; toplum vicdanı ve bireyin işlemiş olduğu suçun ağırlığıyla doğru oran taşıyacak şekilde, suç işleyen bireye sıkıntı yaratan ve toplum vicdanını onaran yaptırımlar gerçekleştirmektedir (Dönmezer, 1994).

Suç işleyene verilen cezanın ilk gayesi bedelini karşılama gibi görülse de asıl gaye habilitte etmektir. Denetimli serbestlikte iyileştirmeyi sağlayabilecek en etkili sistemlerden biridir. Bu sistem mahkemeler tarafından, yine mahkemelerce konulan süre ve koşullar sürecinde, gözetim ve denetim altına alınan yükümlülerin topluma katılımlarının ve iyileştirilmelerinin sağlanması adına yürütülen her türlü iyileştirme faaliyetleri olarak tanımlanmıştır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Bu uygulamanın gayesi cezalandırmanın pozitif olmayan yönlerini törpüleyip; bireyin psikolojik iyi oluşu halini sağlamaktır. Denetimli serbestlik yükümlülerine yönelik yürütülen iyileştirme çalışmalarının, yükümlülerin psikolojik iyi oluşları üzerinde etkisi olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple

araştırmanın konusu denetimli serbestlikte yürütülen iyileştirme çalışmalarına katılan bireylerin iyi oluş düzeylerinin incelenmesidir.

İyi oluş, akıl, ruh ve bedenin bütünleştiği, çevresel, kişisel, sosyal anlamda tüm boyutlarda işlevsel bir hayat sürdürme anlamına gelir. Bu kavram içerisinde kendini gerçekleştirme ve psikolojik işlevsellik bakış açısını vurgulayan psikolojik iyi oluş önemli bir yer tutmaktadır. Psikolojik iyi oluş kavramını, bireyin yaşamında olumlu yönde var etmesi ve koruması kolay değildir. Bunu var etmesi ve koruması için bireye bireysel veya grupta psikolojik danışma uygulamaları ile yardımcı olunabilir. Bu tür uygulamalarla, bireylerin farkındalık kazanmaları ve iç görüş geliştirmelerine destek olunabilir. Bireysel veya grupta çalışma, terapötik ve profesyonel bir yardım etme yöntemidir, bireyler bu uygulama ile sorunlarına çözüm bulmanın yanında, grup etkileşiminden faydalanarak, sosyal destek de görebilmektedir.

Yine psiko-eğitim uygulaması da, farkındalık kazandırmanın yanında amaca yönelik bilişsel açıdan bireyleri bilinçlendirerek, psikolojik iyi oluş konusunda bireylerin tam olarak fonksiyonel olmalarına destek verebilir. Bu uygulama bireylere bilgi verirken, beceri kazandıracak bir ortam da sunar. Denetimli serbestlik sisteminde; bireysel görüşme ve Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA), Öfke Yönetimi, Hayat İçin Değişim (HAYDE) gibi grup çalışmaları ve seminerler yürütülmektedir.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı denetimli serbestlik sisteminde yürütülen bireysel görüşme, grup çalışması, seminer gibi iyileştirme programlarına katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarını incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise, yükümlülerin demografik özellikleri ve psikolojik iyi oluşlarına etki edeceği düşünülen iyileştirme programları hakkında düşüncelerini öğrenmek ve yükümlülerin mevcut psikolojik iyi oluş durumları yani genel olarak, bireylerin öz yaşamlarına dair olumlu bakış açısı geliştirmeleri, kendilerinin bireysel gelişimlerinin sağlanması, başarıma hissine sahip olarak yaşam amacı edinmesi, bu yaşam amacı doğrultusunda hedefler çizmesi, diğer insanlarla faydalı ve pozitif ilişkiler kurabilmesi, kendine gaye ve ilerlemesine

göre bağımsız kararlar alabilme durumları hakkında bilgi edinmektir.

Araştırmanın genel gayesini temel alarak aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmaktadır.

- Yüklümlülerin sosyo-demografik durumlarına göre dağılımları nasıldır?
- Yüklümlülerin suç davranışına ilişkin dağılımları (suça yönelme nedeni, suçun niteliği, başka suçtan ceza alma, cezaevinde kalma durumu, cezaevinde kalma süresi, madde kullanım durumu) nasıldır?
- Yüklümlülerin denetimli serbestlik sürecine ilişkin dağılımları (denetimli serbestlik karar türü, denetimli serbestlikte kalma süresi, katıldığı iyileştirme çalışmaları) nasıldır?
- Yüklümlülerin denetimli serbestlik sürecinde katıldıkları eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine ilişkin düşünceleri nelerdir?
- Yüklümlülerin psikolojik iyi oluş durumları nasıldır?
- Yüklümlülerin sosyo-demografik özellikleri ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Yüklümlülerin sosyo-ekonomik özellikleri ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Yüklümlülerin suça ilişkin özellikleri ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Yüklümlülerin iyileştirme çalışmalarına katılma durumları ile psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.3 Çalışmanın Önemi

Psikolojik iyi oluş, birçok boyutu kapsamaktadır. Özerklik, çevresel hâkimiyet, yaşam amacı, öz kabul, bireysel gelişim ve olumlu ilişkiler boyutlarının bireyin yaşam döngüsünde aktif bir şekilde rol oynaması, bireyin ruh sağlığına olumlu yönde katkı sağlar. Bu nedenle bu boyutların birer beceri olarak, bireyin

davranışlarına yansımaları büyük önem taşımaktadır. Yüksek bir psikolojik iyi oluş düzeyine sahip olma ve bireyin yaşamını bütünüyle işlevsel yaşaması, tüm bu boyutların bireyin düşünce, davranış ve tutumlarına yansımaları anlamına gelmektedir. Bu ise, bireylerin bu boyutlar hakkında daha fazla bilgi edinebilecekleri, beceri kazanabilecekleri, bu becerileri günlük hayatlarına aktarabilme ve bu süreci paylaşabilecekleri çeşitli çalışmalar ile mümkün olabilir (Albayrak, 2013). Pektaş, Bilge ve Ersoy'a (2006) göre, bir yerde ruh sağlığı alanındaki hizmetlerin etkili olmasını sağlamak için, o yerdeki insanların ruh sağlığı açısından korunması, riskli görülen grupların tespit edilmesi, erken tanı ve tedavilerin sağlanması, tedavilerin sonucu olarak da yaşam kalitesinin geliştirilebilmesi adına iyileştirme hizmetlerinin verilmesi gerekir.

Bu araştırma, psikolojik iyi oluşa yönelik hazırlanan denetimli serbestlik programları ile yükümlülerin psikolojik iyi oluşları ile ilişkisini inceleyen ilk çalışma olması dolayısıyla önem taşımaktadır. Çalışma ile denetimli serbestlikte yürütülen iyileştirme çalışmalarının yükümlülerin psikolojik iyi oluşları üzerine bir etkisinin olup olmadığını ortaya çıkarmak ve literatürdeki değerli çalışmalara katkı sağlamak hedeflenmektedir. Bu çalışmanın, denetimli serbestlik sisteminde yürütülen iyileştirme çalışmalarının işlevselliğinin değerlendirilmesi ve sisteme katkı sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu da araştırmanın yapılan diğer çalışmalardan ayıran farklı ve özgün olduğu bir yönü olarak değerlendirilebilir.

1.4 Sınırlılıklar

Araştırmada yer alan geniş kapsamlı demografik ve klinik değişkenlerle birlikte araştırma değişkenlerinin karşılaştırılmasının önemli bulgular sağladığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın yöntem ve örneklem bakımından bazı kısıtlılıkları olduğu ve ilerleyen dönemlerde yapılacak çalışmalarda telafi edilebileceği öngörülmektedir. İlk olarak, çalışmanın örneklemi oluşturan yükümlülerin denetimli serbestlik sürecinin devam ediyor olması, doğru beyan vermemeleri için büyük etkindir. Yasal yaptırımlarla karşılaşabilme ihtimaline karşı temkinli yaklaşım sergileme risklerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, kişilerin anketlere

vermiş olduğu yanıtlar kendileri açısından doğru yanıtlar olarak varsayılmaktadır; fakat gizlemeleri ve güven sorunu yaşayabilecekleri bir durum içerisinde olmaları ihtimali söz konusudur. Bu durumun, sonuçların açıklanabilmesi açısından sınırlılık oluşturabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, örnekleme oluşturan katılımcıların yalnızca bir ilden seçilmesinin örneklemin genellenebilirliği açısından kısıtlılık oluşturabileceği düşünülmektedir. Bir diğer husus da, örneklemin verilerini ele almak amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemidir. Elde edilen bulguların, uygulanan analiz yöntemleriyle kısıtlı olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde, araştırma değişkenlerini ölçmek için belirlenen ölçüm araçlarının, değişkenleri ölçmek bakımından içeriğinde bulunan madde ve alt boyutları ile kısıtlı olduğu düşünülmektedir. Belirtilen kısıtlılıkların giderilmesi için ileri çalışmaların gerekli olabileceği düşünülmektedir.

1.5 Tanımlar

Anahtar kelimeler; denetimli serbestlik, yükümlü, iyileştirme çalışmaları, psikolojik iyi oluş.

Denetimli serbestlik: Mahkeme tarafından belirlenen şartlar ve zaman içinde, gözetim planı kapsamında yükümlünün topluma sosyal olarak içerilmesi için ihtiyaç duyduğu çalışmanın yürütüldüğü ve kaynakların temin edildiği uygulamalar olarak tanımlanabilir (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Yükümlü: Gözetim veya denetim altında tutulurken ya da tedbir uygulanırken toplum içinde iyileştirileştirilen veya rehabilite edilen bireyler anlamına gelmektedir (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

İyileştirme çalışmaları: Denetimli serbestlik sisteminde, yükümlüler için uygulanan bireysel görüşme, grup çalışması ve seminer gibi tüm eğitim ve iyileştirme çalışmalarını ifade etmektedir (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Psikolojik iyi oluş: Bireyin özüne ve yaşamlarına dair olumsuz olmayan bir bakış açısı edinmesini, sürekli bireysel olarak gelişme içinde hissederek

yaşamının anlamsız olmadığına dair inanca sahip olmasını, yaşam amacı düzleminde hareket sağlamasını, bu süreç içinde diğer bireylerle pozitif ve yararlı ilişkiler kurmasını, kendine gayelerine ve gelişimine dair bağımsız karar alabilmesini kapsayan işlevsel ve önemli bir kavramdır (Hamurcu, 2011).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Denetimli Serbestlik

Çeşitli ülkelerin ıslah sisteminde en yaygın biçimde uygulaması var olan yaklaşım olarak hapsetmeyle kurum bakımı, kişileri toplumdan soyutlaması yönüyle eleştirilere açıktır. Denetimli serbestlik, kişilerin toplum içinde, ailesi ve çevresinden ayrılmaksızın, toplum kaynaklarından da yararlanmak suretiyle yasalara uygun davranma alışkanlığı edinmesinde ona yol göstermeyi ve yardımcı olmayı amaçlayan bir uygulamadır (Uluğtekin, 1991). Toplum ıslah programlarından biri olan denetimli serbestlik, cezanın suçluyu ıslah edemeyeceği ve toplumu koruyamayacağını kabul eder. Denetimli serbestlik suçlunun rehabilitasyonunun sağlanmasında etkili bir araçtır. Bu bakımdan denetimli serbestliğin bir refah modeli olarak kabul edildiği düşünülebilir (Baykara, 1998).

Denetimli serbestlik kavramının bugünkü ismi, Latin dilinde deneme anlamıyla “probare”, İngilizce’ de deneme süreci anlamında olan “probation” isimleriyle ortaya çıkmıştır. Bugünkü anlamda denetimli serbestlik, suçlu birey hakkında verilen cezanın ertelenmesini söyleyebilmek için kullanılmış ve zaman içinde düzenli şekilde bir denetim planı doğrultusunda bir deneme süresi içinde olma şartıyla cezasını toplumdan ayrışmadan gözetim sürecini ifade edecek boyuta gelmiştir (Yavuz, 2012). Denetimli serbestlik, yükümlüye, sosyal hayatının devamı, istihdam ve sosyal kaynaklara erişim için olanak sağlamakta, cezasını toplum içinde yerine getirerek verdiği zararın maddi ve manevi tazmini için olanak sağlamakta ve topluma katılımını sağlayarak olumlu davranış geliştirmesine olanak sunmaktadır.

Klaus (1998)'a göre; bireylerin sosyal uyumlarını kolaylaştıran, denetim ve habilitasyon mekanizmasını buluşturmasıyla psiko-sosyal ana hat üzerinde işleyen bir yaptırım şeklidir.

Denetimli serbestlik; bireylere kapatma ya da hapis etme cezası vermek yerine seçenek müeyyideler verilmesidir. Yükümlülerin belli aralıklarla denetimli serbestlik personelinin gözetimi ve denetimi altında belirli uygulamalara bağlı olması sürecidir (Nursal ve Ataç 2006). Bu süreç içinde gönüllü olmayan müdahalelerle bireylerin kendi kaderlerini tayin haklarına müdahale olarak görülse de asıl hedef kişilerin öz kontrol mekanizmalarının geliştirilmesidir. Denetimli serbestliğin karmaşık bir yapısının olduğu düşünülebilir çünkü hem infaz hem zorunlu iyileştirme müdahaleleri ile birbirine zıt sosyal hizmet stratejileri barındırmaktadır. Bu zıtlık refah ve adaletin bir noktada kesişmesi olarak tanımlanabilir (Nijnatten ve Van Elk, 2013).

2.1.1 Denetimli Serbestliğin Tarihsel Gelişim Süreci

Onarıcı ceza adalet kavramı çerçevesinde ceza infaz uygulamalarında dünya üzerinde alternatif ceza infaz arayışları suç tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Bu arayış ilk insanın dünyaya geliş hikayesinden bu yana devam etmiş ve ilk insanın dünyaya geliş hikayesi felsefesine benzer bir şekilde ortaya atılmış ve çok hızlı bir şekilde kurumsal hale gelmiştir. Geçmişte uygulanan ceza uygulamalarında, ceza verilen bireylerin olumsuz şartlar altında hapsedilmesinin yaratmış olduğu olumsuz sonuçlarının anlaşılması üzerine denetimli serbestlik sisteminin var olması ihtiyaç görülmüştür.

19'uncu yüzyıla kadar denetimli serbestliğe benzer çeşitli uygulamalar görülse de, dünyada hukukun yazılı olarak adalet sisteminde yer almasıyla birlikte denetimli serbestlik anlamını taşıyan uygulamalara tarih şahit olmuştur. Dünya'da uluslararası denetimli serbestlik literatüründe, denetimli serbestliğin babasının John Augustus olduğu söylenir. Augustus Amerika'da bir ayakkabıcıdır. İşinden arta kalan sürelerde sürekli olarak açık duruşmalara katılan ceza alan insanları gözlemlemeye başlar. Birçoğunun alkolik

olduğunu ve bunların iyileştirilebileceğini düşünür. 1841 yılında Agustus mahkemeye bir öneride bulunur. Bu öneri: adli para cezası ve hapis cezasına çarptırılan yaşlı bir alkoliğin yargılanması sürecinde dile gelmiştir. Agustus sanığın bir daha alkol içmeyeceğine söz vermesi halinde hakkında verilen adli para cezasının kendisinin ödeyeceğini söyler ve hapis cezasının da 3 hafta ertelenmesini, 3 hafta sonra yeniden bu durumun değerlendirilmesini ister. 3 hafta sonra yaşlı adam mahkemeye geldiğindeki değişim mahkemeyi şaşırtır ve mahkeme hapis cezasını da para cezasına çevirir yeniden Agustus bu para cezasını da öder (Özdemir, 2011). Agustus'un bu davranışı denetimli serbestlik sistemini Amerika'da kurumsal hale getirmek için ilk adım olmuştur.

İngiltere'de denetimli serbestlik ilk kez 1942 yılında uygulanmıştır. ABD'de ise ilk denetimli serbestlik yasası 1869 yılında yürürlüğe girmiştir. 1869 yılında çocuklar için uygulanmak üzere yürürlüğe koyulan denetimli serbestlik kanunu 1878 yılında yetişkinler için de uygulanacak şekilde yeniden düzenlenmiştir (Erbaş, 1996).

Denetimli serbestlik sistemi, İngiltere ve Amerika'dan sonra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde de yayılmaya başlamış, hafif cezalandırma olarak görüldüğü için hemen hemen her ülkede ilk önce çocuklara uygulanmaya başlamıştır. Zaman içinde sistemin ortaya çıkardığı faydalar dikkate alınarak kapsamı sürekli olarak genişlemiştir.

Denetimli serbestlik bugün, Türkiye'de 20.07.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu ile sistemli bir yapı haline gelmiştir. Yaklaşık 15 yıldır Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı teşkilatına bağlı olarak, bugün ülkenin her yerinde bulunan 143 denetimli serbestlik müdürlüğünde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Denetimli serbestlik, Türkiye Cumhuriyeti'nde 1926 yılında çıkarılan Türk Ceza Kanunu ile birlikte ceza uygulamalarında yer bulan ancak uygulamasının; mahkemelerce verilen denetimli serbestlik kararlarının kolluk birimlerince uygulanması şeklinde olduğu bir sistemdir (Yavuz, 2012). Bu sebeple denetimli serbestlik sisteminin ülkemizde 1926 yılından bugüne

kadar uygulandığını ancak ilk kez kurumsal bir teşkilat altında hizmet verdiği tarihin 2005 yılı olduğunu söyleyebiliriz.

Geçmiş Türk Devletlerinde ve Osmanlı Devleti'nde hürriyeti kısıtlayıcı cezalardan ve cezaevlerinden çok fazla söz edilemezdi. Hapishaneler genel olarak bir suçtan ceza alan kişilerin cezalarının infazına kadar tutuldukları yer olarak yani, tutukevi olarak kullanılırdı (Kale, 2009). Osmanlı'da yaygın olarak uygulanan kefare (adli para cezasıyla salıverilme) önemli bir denetimli serbestlik uygulamasıdır. Şahsa kefalet uygulaması günümüzde ceza hukukumuzdaki tutuklamaya alternatif uygulanan adli kontrol altında kefaletle salıverilmeyle aynıdır. Tanzimat dönemine bakıldığında yine denetimli serbestliğe benzer uygulamaları görmek mümkündür. 1840 tarihindeki ilk Osmanlı Ceza Kanunnamesi'nde uygulanan, nefy, kalebentlik, cezirebendlik, boğaz tokluğuna çalıştırma cezası, kürek cezaları, zaptiye nezareti altında bulundurulmak bugünkü denetimli serbestlik uygulamalarıyla benzer olduğu bilinmektedir (Yavuz, 2012).

2.1.2 Denetimli Serbestlik Sisteminde Yürütülen İyileştirme Çalışmaları

Denetimli serbestlik toplum içinde gözetimi yapılan yükümlülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve toplumla bütünleştirilmesi; toplumun tüm dinamikleriyle ile iş birliği içinde, bireysel görüşme ve grup çalışmaları, boş zaman etkinlikleri, meslek kursları ve eğitim programları gibi uygulamalarla yürütülür (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

İyileştirme çalışmaları, dezavantajlı bireylerin hayat kalitesinin artırılması amacıyla gerçekleştirilmektedir. İyileştirme çalışmaları; yükümlülerin habilitasyon ya da rehabilite edilmesi amacıyla planlanan program veya müdahalelerdir (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında, yükümlülerin ihtiyaç ve riskleri göz önünde bulundurularak, ihtiyaçları özelinde iyileştirme çalışmaları yürütülür. Bu müdahaleler, psikolog, sosyal çalışmacı gibi müdahale alanında yetkin meslek elemanları tarafından yürütülür (Yavuz, 2012).

Bireysel Görüşme

İyileştirme çalışmalarına yükümlüleri tanıma amacıyla, bireysel görüşme yapılarak başlanır. Bireysel görüşme, belli bir süre içinde yükümlü ile birebir ve uygun ortamda, belli bir amaç doğrultusunda planlanır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Eğitim ve iyileştirme çalışmalarının ilk basamağı olan bireysel görüşmenin iki farklı uygulaması bulunmaktadır. Bunlardan ilkinin; yükümlü ile mesleki işbirliğinin sağlanmasını, yükümlünün tanınmasını, yükümlü için planlanmış olan yükümlülüklerin gözden geçirilmesini ve uygunluğunun değerlendirilmesini hedefleyen, üç aşamada gerçekleştirilen değerlendirme görüşmeleri oluşturmaktadır. İkincisini ise; değerlendirme görüşmelerinde yükümlü ile birebir çalışılmasının yükümlü ya da mağdur açısından daha faydalı/koruyucu olacağının belirlenmesi durumunda, yükümlüde düşünsel, duygusal ve davranışsal değişimlerin bireysel yöntemlerle çalışılmasını hedefleyen bireysel müdahale görüşmeleri oluşturmaktadır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019).

Değerlendirme görüşmeleri, iyileştirme sürecinde yükümlü ile işbirliğinin hedeflendiği, denetim planının yükümlü için uygunluğunun değerlendirildiği ve gerektiğinde yükümlülüklerin yeniden düzenlenmesi konusunda yol gösteren çalışmalardır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2016).

Uygulanan risk ve ihtiyaç belirleme aracı sonucunda yükümlülere eğitim ve iyileştirme çalışmaları kapsamında bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve seminerler verilmektedir. Yetişkin yükümlülere yönelik grup çalışmaları şunlardır:

Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalığı Grup Çalışması

Grup çalışmasının amaçları arasında; yükümlülerin sigara, alkol ve maddenin olumsuz etkileri konusunda bilgilenmesi, değişim motivasyonunun sağlanması, madde ile ilişkili bulaşıcı hastalıklardan korunması, maddenin doğrudan ve dolaylı zararlarının azaltılması, madde kullanımı ile ilgili düşünce hatalarının farkına varılması yoluyla kayma ve nüks olmasını

engelleyecek becerilerin kazandırılmasına yönelik 10 oturumluk bir programdır.

- Beyin-bağımlılık ve girdaptan çıkış
- Motivasyon Kazandırma-1
- Motivasyon Kazandırma-2
- Madde Etkileri ve Bağımlılık
- Kaymanın tanımlanması
- Duyguları tanımak ve tanımlamak
- Riskli durumları tanımak ve başa çıkmak
- İyileşmek için değişmek gerek-1
- İyileşmek için değişmek gerek-2
- İstek, Duygu ve Düşüncelerle Başa Çıkmak (Ögel ve vd., 2011).

Öfke Yönetimi Programı

Öfke yönetimi yetersizliğini bir risk etmeni olarak görülmesiyle birlikte, yükümlülere; öfkenin duygu, düşünce ve davranışlara etkileri konusunda farkındalık kazandırmak, öfkeyi tetikleyen ve sürdüren düşünceler hakkında bilgilendirmek ve öfke yönetiminin önemine ilişkin farkındalık oluşturmak amacıyla yapılandırılmış bir grup çalışmasıdır. Program 10 oturumdan oluşmaktadır.

Oturumlar:

1. Program Tanıtımı Ve Tanışma
2. Duygu, Düşünce, Davranış
3. Öfke Duygusu
4. Öfkeyi Tetikleyen Ve Sürdüren Düşünceler
5. Öfkenin Aşamaları Ve Öfkeyi İfade Etme Biçimleri
6. Öfkenin Beden Üzerindeki Etkileri Ve Gevşeme Egzersizi
7. Akılcı Düşünme
8. Atılğan Davranış
9. Problem Çözme
10. Değerlendirme (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2016).

Hayat için Değişim Programı

Yükümlülerin çeşitli duygusal, düşünsel, davranışsal ve sosyal etkenler hakkında farkındalık oluşturmak, kendilerini tanıma ve problem çözme becerilerini geliştirmek, stres ve öfke yönetimi konusunda farkındalık kazandırmak amacıyla yapılandırılmış bir grup çalışmasıdır. Program 10 oturumdan oluşmaktadır. Oturumlar:

1. Program Tanıtımı ve Tanışma
2. Değişim
3. Duygu
4. Düşünce
5. Davranış
6. Kendini Tanıma
7. Problem Çözme Becerileri
8. Öfke Yönetimi
9. Stres Yönetimi
10. Değerlendirme (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2016).

Seminer Çalışmaları

Belli bir konuyla ilgili bilgi verme ve bu bilgiler hakkında tartışma yapmak gayesiyle düzenlenen, öğretmen, psikolog, sosyal çalışmacı ve sosyologların veya kurum dışından görevlendirilen uzmanların yönetiminde gerçekleşen toplantılardır. Bu kapsamda; denetimli serbestlik hakkında sağlık, bireysel gelirim, aile, hukuk, bilgilendirme ve toplumsal yaşam seminer faaliyetleri yapılmaktadır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2016).

2.2 Psikolojik İyi Oluş

Psikoloji bilim insanları yıllardır ruhsal hastalıklar ve psikopatoloji üzerine çalışmalar yürütmüştür. Sağlıklı davranışlar, düşünceler ve duygular yerine sağlıksıza odaklanılmıştır. Diener ve Seligman (2002), bireylerin olumlu yönlerinin görülmediğini ve bu alanda çalışma yapmanın gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Bu çalışmalar sonucunda insanın işlevsel oluşunu incelemek için psikolojik iyi oluş kavramının tanımlamasını yapmışlardır.

WHO'ya göre “*bireyin sahip olduğu yeteneklerinin farkında olması, yaşamındaki stresörlerle mücadele edebilmesi, üretebilmesi ve yararlı olması, var olan yeteneklerini kullanarak topluma katkı sağlayabilmesi*” psikolojik iyi oluş anlamına gelmektedir (Keldal, 2015).

Psikolojik iyi oluş kavramı; bireyin kendisinde var olan işlevlerin ruhsal, duygusal, entelektüel ve sosyal boyutlarla bir bütün olarak değerlendirilebilecek bir olgu olarak tanımlanır (Saori, 2007). Bu kavram daha basit olarak düşünülürse bireyin memnuniyeti ve mutluluğu olarak açıklanabilir (Breytspraak, 1984). Psikolojik iyi oluş, bireyin yaşamı süresince karşısına gelen varoluşsal krizlerini idare edebilmesi olarak söylenebilir.

Bilim insanları bu kavramın bireylerin pozitif psikolojik işlevselliğine ve pozitif psikolojiye ışık açan bir kavram olduğu konusunda aynı fikirde olmuşlardır (Akın, 2009). Kavramın her tarafından kabul gören tek bir tanımının olmaması, insan psikolojisine etki eden birçok faktörün ortaya koyduğu çok boyutlu yapı olmasından kaynaklı oluşu ile açıklanabilir. Psikolojik iyi oluş kavramını ne anlama geldiği ve kavramın nasıl ortaya çıktığını, bugüne kadar nasıl geldiğini anlamak için kavramın tarihsel geçmişine bakmak faydalı olacaktır.

2.2.1 Psikolojik İyi Oluş Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci

Bradburn (1969) ilk kez Psikolojik iyi olma kavramına “Psikolojik İyi Oluşun Yapısı” isimli kitabında yer vermiştir. Bradburn, önce Aristo'nun mutluluk arayışı olmak üzere ruhsal sağlık konularında iyi olma durumunu ve genel mutluluk arayışını psikolojik iyi olma kavramı adı altında toplamaya çalışmıştır (Bradburn, 1969). Güncel psikoloji çalışmalarında psikolojik iyi oluş kavramı Ryff (1989)'nin açıkladığı yorumla kullanılır. Ryff (1989), yaşam tatmini ve duygu köklü iyi oluş kavramının olumsuz olmayan işlevsel noktasını ihmal ettiğini ortaya atarak psikolojik iyi oluş kavramını kuramsal hale getirmiştir.

Psikolojik iyi oluş kavramının, pozitif psikolojik işlevselliğe ilişkin yaşam doyumu, mutluluk, öznel iyi oluş gibi terimlerden farklı bir kavram olarak literatüre girmesi, 20. yüzyılın ikinci yarısında olmuştur (Bradburn, 1969).

Ancak psikolojik iyi oluş teriminin ortaya atılmasına aracı olan kavramların temelleri antik Yunan filozoflarına kadar dayanmaktadır (Bradburn, 1969; Ryff 1989; Ryff ve Singer 2008). Bu temel kavramlardan ilki, Latince bir kelime olan “eudaimonia”dır. Aristoteles Nikomakhos’a Etik adlı eserinde “İnsanoğlunun ulaşabileceği en üst erdem nedir?” sorusu ve “mutluluk” cevabı ile pozitif psikolojinin olumlu yönünü ısıtmaya yönelik girişimde bulunan ilk düşünürlerden biridir (Ryff, 1989).

Aristoteles’e (1997) göre ciddi şeyler gülünebilecek şeylerden daha iyidir ve insanoğlunun mutluluk için yapacağı eylemler bir amaca yönelik olmalıdır. Bu amaç içimizdeki en iyiyi ortaya çıkarmaktır. Bireyin hayatında temas etmesi beklenen en nihai sonuç, gerçek gücünün fark etmesi ile olur. Birey gücünün farkına varması yolunda çeşitli güçlüklerle karşılaşabilir ancak bu güçlükler ile başa çıkarken bireyin var olan güçlü yanlarını bulma olanağı sahip olabileceği söylenebilir. Birey adına en üstün erdem olan mutlu bir hayat, ancak bireyin var olan gücünün fark etmeyi başarması sayesinde olabilir.

2.2.2 Psikolojik İyi Oluş Kavramının Temel Unsurları

Psikolojik iyi oluş, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları; gayelerini devam ettirebilme, bireysel gelişimlerini devam ettirebilme ve sosyal ortamıyla olumlu ilişkiler sağlayabilme gibi varoluş temelli faaliyetleri kapsar (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Bu anlamda psikolojik iyi oluş hali birçok farklı unsuru bulunan bir yapıdır. Gelişim kuramlarının açıklamaları ve ruhsal sağlığın olumlu olduğu gösteren göstergeler aşağıda tanımlanmıştır (Ryff vd., 1999).

Özerklik

Bireyin toplumsal çevre ve sosyal baskılara rağmen fikir ve düşüncelerini özgürce söyleyebilme ve davranışlarını sergilerken kendi kararları doğrultusunda ilerleme, bireysel var oluşu için arayışta olma yeteneğidir (Ryff ve Keyes, 1995). Yani bireyin davranışlarının altında öz içsel kaynaklarının olduğu faaliyet şekline özerklik denilebilir. Roger, bireyin karar alırken özgürce içsel kaynaklarından faydalanması olarak açıklamaktadır (Ryff ve Singer, 2008).

Çevre hâkimiyeti

Bireyin kendi hayatını ve olduğu çevreyi yönlendirebilme, psikolojik ihtiyaçları için çevresini etkileyebilme yeteneğine denilir (Ryff ve Keyes, 1995). Çevresel hâkimiyeti iyi olan bireyler etrafında ihtiyaçları için ortamlar geliştiren, çevrenin imkanlarını değerlendirebilenlerdir (Ryff, 1989). Bireyin iyi bir yaşam sürmesi, hayattan tatmin olması, onu ileriye götürebilecek yaşantılara sahip olması Alport'a göre olgunluğa dair işarettir. Çevresel hâkimiyet ise bu olgunluğa dair işaretin temel yapı taşlarından (Ryff ve Singer, 2008).

Yaşam amacı

Bireyin hayatının belli bir gayesinin olması ve bu amaç doğrultusunda yaşamasıdır. Hayat gayesine sahip olma, psikolojik olarak bireyin sağlık göstergeleri arasında yer alır (Ryff, 1995).

Öz kabul

Bireyin yaşadıklarını ve kendi benliğini pozitif yönde değerlendirmesine denilir. Öz kabul faktörü, bireyin ruhsal sağlığı ve kendini gerçekleştirebilmesi adına elzemdir (Ryff, 1989). Bireyin güçlü olan yanlarını bilmesinin yanında, zayıf yönlerini de bilmesi ve kabul etmesidir (Ryff, 1995).

Bireysel gelişim

Bireyin var olan gücünü doğru hedeflere kanallı edebilme ve bu şekilde bireyin gelişimini sürdürebilmesi adına yapılan kişisel gelişimler olarak tanımlanabilir. Bireysel gelişim durağan olmayan bir yapıdır ve sürekli gelişmeye açıktır (Ryff, 1995). Psikolojik iyi oluş halinin bireysel gelişim faktörü Roger'in problemlere ve başarılarla takılmadan yeni deneyimlere kendini yönlendirebilme becerisiyle işlevsel olan insan anlamına da gelir (Ryff ve Singer, 2008).

Olumlu ilişkiler: Bireyin diğer insanlarla olan ilişkileri, tatmin sağlayan, güven veren ve kaliteli zamanı kapsayan ilişki biçimini tanımlar (Ryff ve Keyes,

1995). Bu ilişki şekli, güven, empati, yakın ilişki kurmaktan sakınmama, şefkat, sevgi ve içtenlik gibi duyguları içerir (Ryff, 1995). Erikson gelişim kuramında diğer kişilerle olumlu ilişki kurabilme becerisini yetişkinlik çağının bir niteliği olarak tanımlar (Ryff ve Singer, 2008).

Psikolojik iyi oluş kuramının tüm bu alt boyutlarından anlaşılabacağı üzere, olumlu yönde işlev sağlayan bireylerin özelliklerini inceleyen başka kuramlara bütüncül bir bakış sağlamaktadır. Bu nedenle teoriyi ve psikolojik iyi oluş halini tespit eden araçların psikoloji biliminde önemli olduğu anlaşılmaktadır.

2.3 İlgili Araştırmalar

Bugünlerde psikoloji biliminde ruh sağlığı yapısının patolojik sonuçlarını incelemenin dışında ruh sağlığının işlevsel olumlu yönlerini incelemeye duyulan ilgi ve bu konuya dair çalışmalar giderek artmıştır (Springer ve Hauser'dan aktaran Telef, 2013). Dünyaya baktığımızda suç her gün biraz daha artmakta yükümlü birey sayısı da suç artışına oranla aynı doğrultuda artmaktadır. Bu artışla beraber suç deneyimi olan yükümlülerin psikolojik iyi oluşları ile ilgili yapılacak birçok araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesi, yeniden suç işlemelerinin de önlenmesine hizmet edecektir. Alan yazın incelendiğinde denetimli serbestlik yükümlülerinin psikolojik iyi oluş durumlarıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda denetimli serbestlik yükümlüleri dışındaki başka grupların psikolojik iyi oluş düzeyleriyle ilgili yapılan ulusal ve uluslararası boyuttaki çalışmalardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

2.3.1 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Psikolojik iyi oluşun, psiko-sosyal ve ekonomik olmak üzere birçok değişken açısından incelendiğinde gruplar üzerinde önemli veriler elde edilebilmektedir. Psikolojik iyi oluş halinin demografik unsurlarla olan ilişkisinde, ekonomik durumlar ve sağlık durumlarıyla pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Psikolojik iyi oluş haliyle yaş ve eğitim durumuna göre düşük anlamda da olsa bir anlamlılık bulunmuştur. Benzer durumda medeni durum değişkeni de öz kabul ve yaşam amacı boyutlarıyla anlamlı bir ilişki içindedir. Psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde

kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkeklere nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılığın bireysel gelişim alt boyutlarından kaynaklı olduğu saptanmıştır. Erkeklerin öz kabul puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Ryff, 1989).

Psikolojik iyi oluş durumları ile cinsiyet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara bakıldığı zaman psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösteren bulgular bulunmakla beraber (Cenkseven, 2004; Ryff, 1989; 1995), farklılaşmadığını (Cooper, Okamura ve McNeil, 1995; Ryff, Magee, Kling ve Wing, 1999; Tuzgöl Dost, 2004) gösteren bulgular da bulunmaktadır. Ayrıca psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkeniyle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu gösteren bulgularda genellikle erkekler lehine anlamlılık olan çalışmalar (Haring ve diğerleri, 1984; İlhan, 2005; Kelley ve Stack, 2000) olmakla birlikte, az da olsa kadınlar lehine anlamlı şekilde farklılaşan çalışmalar da (Dilmaç ve Bozgeyikli, 2009; Lee, Seccombe ve Shehan, 1991) bulunmaktadır. Bu anlamda psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiği araştırma bulgularında bir tutarlılık yoktur.

Yine alan yazın incelendiğinde yalnızlık ile psikolojik iyi oluş arasında negatif yönde anlamlı derecede ilişki olduğu (Çeçen, 2007; Çeçen ve Cenkseven, 2007; Schumaker, Shea, Monfries ve Marnat, 1992; Wittenberg ve Reis, 1986) saptanmıştır. Bu saptamaya göre yalnız olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yalnız olmayan bireylere göre daha düşük olduğu söylenebilmektedir.

Ryff ve Heidrich (1997) bireysel deneyimler ile iyi olma arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yaşam tecrübelerinin şimdi ve geçmiş iyi olma arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre yaşam tecrübelerinin şimdiki ve gelecekteki iyi olma durumuyla anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Gençlerde hayat tecrübeleri ile psikolojik iyi oluşu arasında daha yüksek oranda bir anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Orta yaş yetişkinlerinde psikolojik iyi oluşu arkadaş ve aile alanı daha etkin bir ilişki içindedir. Yaşlı yetişkinlerde ise psikolojik iyi oluşun en anlamlı ilişki içinde olduğu alan iş ve eğitim deneyimi olduğu anlaşılmaktadır.

Harris (2010), psikolojik danışmanlık ve rehberlik master programını alan 97 öğrencinin psikolojik iyi oluş hali ve algılanan psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde öğrencilerin psikolojik iyi oluş halleriyle algılanan iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

2.3.2 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Ulusal ve uluslararası alanda suçun artması, toplum ile aile yapılarındaki değişimler, teknolojinin hızla büyümesiyle birlikte yeni sorunlar ve yeni suçların ortaya çıkması bu konuda yapılan akademik çalışmalara ağırlık verilmesine neden olmuştur. Ülkemizde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde denetimli serbestlik yükümlülerinin psikolojik iyi oluşu üzerine yapılan araştırmaların bulunmadığı tespit edilmiştir. Başka alanlarda var olan müdahale yöntemlerinin ve konuyla ilgili psikoloji bilimi kapsamında yapılan çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmıştır (Yavuz ve Yavuz, 2018; Eryılmaz ve Atak, 2018). Psikolojik iyi oluş ile ilgili ülkemizde birçok araştırmaya rastlanmakla birlikte denetimli serbestlik alanında yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla yükümlüleri patolojik risk faktörlerinden uzaklaştırmak için ülkemizde yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilgili yapılacak çalışmalara olan ihtiyaç büyüktür. Ülkemizde psikolojik iyi oluş ile yapılan bazı çalışmalar aşağıda aktarılmıştır:

Doğan (2004), üniversite öğrencilerinin psikolojik iyilik hali düzeyleri ile ilgili değişkenleri incelemiştir. Çalışma sonuçları cinsiyet faktörü ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Kaplan (2018), tarafından yapılan bir çalışmada eşlerin duygusal zekâlarının psikolojik iyi oluşları üzerinde ne derece etkisinin var olduğu yordanmıştır. Araştırmanın cinsiyet ile ilgili bulgularına bakıldığı zaman erkeklerin psikolojik iyi oluşlarının kadınlardan daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Demirtaş (2016), cinsiyete ile psikolojik iyi oluş arasında bir ilişki olmadığını saptamıştır. Bunun sebebini de kadın ve erkeklerin hayatlarına bir anlam yükleyerek belirli gayeler için çaba sarf ettiklerini, sosyal ortamlarda kendilerinin farkında olarak aktivitelere katıldıklarını göstermiştir. Medeni

durum faktörü ile psikolojik iyi oluş ilişkisi arasında istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı görülmüştür.

Çelebi (2016), tarafından yapılan çalışmada çalışma yerlerine göre psikologların psikolojik iyi oluş düzeyleri incelemiştir. Çalışma sonucunda, 30-40 yaş arasındaki bireylerin, diğer yaş grubundakilere göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Gülaçtı (2009) sosyal beceri eğitime yönelik programın üniversite öğrencilerinin, sosyal beceri, öznel ve psikolojik iyi olma düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre eğitime katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluş alt boyutlarından çevresel hâkimiyet, özerklik, bireysel gelişim, öz kabul düzeyleri, programa katılmayan öğrencilerin psikolojik iyi oluş alt boyut düzeylerine göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur.

Timur (2008), yaptığı çalışmasında; cinsiyet, yaş, medeni durum, evlilik uyumu ve eş desteği değişkenlerinden yalnızca medeni durum faktörünün psikolojik iyi oluşla anlamlı bir ilişki içinde olduğunu saptamıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, yükümlülerin iyileştirme çalışmaları hakkındaki düşünceleri ve denetimli serbestlik yükümlülerinin psikolojik iyi oluş durumları kesitsel tarama yöntemiyle incelenecektir. Yani bu araştırma deseni bakımından nicel ve betimleyici bir araştırmadır. Tarama yöntemi betimleyici bir araştırma yöntemidir. Bir konuya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir. Tarama yönteminin amacı nesnelerin, toplumların, kurumların, olayların doğasını ve özelliklerini tanımlamaktır. Tarama araştırmasının diğer özelliği de genelleştirici olmasıdır. Örneklemden elde ettiği bilgilere dayalı olarak evren hakkında genelleme yapar. Kesitsel Tarama ise veri toplama süreci bir seferde gerçekleştirilir. Veri toplama evrenin herhangi birandaki fotoğrafını çekmeye benzer (Metin, 2014). Bu araştırma deseni bakımından nicel bir araştırmadır (Karasar, 2013).

3.2 Evren ve Örneklem

Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde iyileştirme faaliyetlerinden yararlanan 5000 civarı yetişkin yükümlü bulunmaktadır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2019). Örneklem büyüklüğü hesaplamasına göre (Özdamar, 2003) evren büyüklüğü 5000 kişi ise 0,05 örnekleme hatasına göre 357 yetişkin birey örnekleme oluşturmaktadır. Amaçsal örnekleme, seçkisiz olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Amaçsal örnekleme,

alışmalarının amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ltleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Arıkan, 2004). Bu bağlamda amaçsal örneklem yöntemi ile belirlenen 18 yaş üstü 357 denetimli serbestlik yükümlüsü ile araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış kişisel bilgi formu, denetimli serbestlik iyileştirme çalışmalarını değerlendiren anket ile psikolojik iyi oluş leği kullanılarak veriler toplanılacaktır. Veriler Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü yetkilerinin bilgisi ve gözetiminde iyileştirme çalışmalarının öncesinde ya da sonrasında yükümlülerin müdürlüğe geldiği zamanlarda araştırmacı tarafından araştırmanın amacı içeriği elde edilen bilgilerin nasıl kullanılacağı ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağına ilişkin açıklama yapılarak ve onam alınarak uygulanacaktır.

Bu çalışmada, eğitim ve iyileştirme çalışmaları ile denetimli serbestlik yükümlülerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığına bakmak üzere ilişkisel tarama yönteminden faydalanılacaktır. Bu araştırma deseni bakımından nicel bir araştırmadır ve betimleyici teknik kullanılacaktır. Mevcut durumun araştırılması ve belirlenmesi amacıyla, verilerin toplanması, toplanan verilerin analiz edilip, istatistiksel alana aktarılması, sonuçların sayısal olarak ifade edilmesi ve yorumlanması planlanmaktadır. Veri toplama süreci yaklaşık 3 ay olup verilerin 26.08.2019 ile 26.11.2019 tarihleri arasında Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde toplanması planlanmıştır.

Adana ilinde bulunan Ceyhan ve Kozan Denetimli Serbestlik Müdürlükleri yükümlü sayıları az oldukları ve yükümlülere ulaşım güç olduğu için örneklem içine dahil edilmemiştir. Bilgilendirilmiş onamları alınan katılımcılardan değerlendirme formlarını yanıtlamaları istenmiştir.

Çalışmaya dhil edilme kriterleri:

- 18 yaş üstünde olması
- Bireyin en az okuryazar düzeyinde olması
- Denetimli serbestlik yükümlüsü olması

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara tarafımızca hazırlanacak olan “Demografik Bilgi Formu”, “İyileştirme Çalışmalarına Dair Düşünceler Anketi” ile “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)” değerlendirmeye alınacaktır.

3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların sosyo-demografik, sosyo-ekonomik bilgileri (cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, yaşadıkları yer durumu vb), suça ilişkin dinamikler (suç türü, cezaevinde kalma süresi, uyuşturucu madde kullanım özellikleri vb) araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış bir kişisel bilgi formudur.

3.3.2 İyileştirme Çalışmalarına Dair Düşünceler Anketi

Yükümlülerin hangi iyileştirme çalışmalarına katıldıkları ve iyileştirme çalışmalarına dair düşünceleri araştırmacı tarafından oluşturulan 5’li likert tipi ölçek ile nicel veriler elde edilecektir. Denetimli serbestlikte uygulanan bireysel görüşme, grup çalışması ve seminerlerin yararlı olup olmadığına, iyi hissettirip hissettirmedigine, bu çalışmalara katılmakta istekli olup olmadığına, programlara katılımı için kendini değerli hissedip hissetmediğine, duygu-düşünce-davranışlarında bir etkisinin olup olmadığına dair görüşleri ve çalışmalara katılmakta zorlanıp zorlanmadıklarına dair yükümlülerin düşünceleri aktarılmıştır.

3.3.3 Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)

Psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla Ryff (1989) tarafından geliştirilen ve Akın (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılan olan “Psikolojik İyi Olma Ölçeği” (PİÖÖ) kullanılmıştır. Psikolojik İyi Olma Ölçeği, psikolojik iyi oluş konusunda yapılan araştırmalarda kullanılan geçerliliği ve güvenilirliği en yüksek olan ölçektir. Cenkseven (2004), Timur (2008), Hamurcu (2011) ve Yeşiltepe (2011) de yapılan araştırmalarda PİÖÖ’ yü kullanmışlardır.

Psikolojik İyi Olma Ölçeği, 6 alt boyutu olan, likert tipi 6 derecelmeli bir ölçektir. PİÖÖ’nin Türkçe ve orijinal form puanları arasındaki korelasyonların;

özerklik alt ölçeği için .94, çevresel hâkimiyet için .97, bireysel gelişim için .97, diğerleriyle olumlu ilişkiler için .96, yaşam amaçları için .96 ve öz-kabul için .95 olduğu görülmüştür. Açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın %68'inin açıklandığı ve tüm maddelerin orijinal forma uygun olarak kendi boyutlarında yer aldığı görülmüştür. Ancak 4 maddenin faktör yükleri .30'dan düşük olduğu için puanlamalara dahil edilmemiştir. Maddelerin faktör yükleri .30 ile .94 arasında sıralanmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde ise, ölçeğin orijinal formda olduğu gibi 6 boyutta uyum verdiği görülmüştür. Uyum indeksi değerleri RMSEA=.072, NFI=.97, CFI=.98, IFI=.98, RFI=.97, GFI=.93 ve SRMR=.062 olarak bulunmuştur. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında Öz-duyarlık Ölçeği toplam puanı ile özerklik ($r=.47$), çevresel hâkimiyet ($r=.39$), bireysel gelişim ($r=.49$), diğerleriyle olumlu ilişkiler ($r=.51$), yaşam amaçları ($r=.36$) ve öz-kabul ($r=.55$) boyutları arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca PİÖÖ alt ölçekleri ile depresyon anksiyete stres arasında negatif ilişkiler olduğu görülmüştür. PİÖÖ'nün iç tutarlılık güvenirlik katsayılarının özerklik alt ölçeği için .91, çevresel hâkimiyet için .94, bireysel gelişim için .90, diğerleriyle olumlu ilişkiler için .89, yaşam amaçları için .96 ve öz kabul için .87 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutları ile dört hafta arayla yapılan test-tekrar test güvenirlik katsayılarının .78 ile .97 arasında değiştiği, madde toplam korelasyonlarının ise .32 ile .90 arasında sıralanmaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması

Veriler, araştırma sürecine dahil olan yükümlüler ile şahsen görüşülerek, çalışmanın hedefi için bilgi verildikten sonra, yükümlülere "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu", araştırmaya katılan yükümlülerin kişisel bilgilerini ve iyileştirme çalışmalarına dair düşüncelerini öğrenmek ve tanzim etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Demografik Bilgi Formu" ve "Yükümlülerin İyileştirme Çalışmalarına İlişkin Düşünceleri Anketi", araştırmaya katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeylerini tespit etmek amacıyla "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ)" araştırmaya dahil edilmiştir.

3.5 Verilerin Çözömlenmesi

Verilerin toplanmasının ardından IBM SPSS Statistics 22 sürümlü programından yararlanılarak çok değişkenli nicel veri analizleri yöntemleri kullanılacaktır. Bu araştırma için karşılaştırma analizleri yapılacaktır. Analizlerde denetimli serbestlik yükümlülerine uygulanan iyileştirme çalışmalarının yükümlülerin psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu yüzden bağımsız ve bağımlı değişkenler olduğu için çift yönlü ANOVA testi uygulanacaktır. Aynı zamanda demografik bilgi formundaki bilgilerden yararlanarak frekans ve yüzde dağılımları ile değişkenler arasında farklılık ele alınmıştır.

Mevcut çalışmada katılımcıların normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Skewness değeri -.321 ile .083 arasında Kurtosis değeri ise 1.32 ile -.068 arasında değiştiği gözlenmiştir. Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel ve alt amaçlarına bağlı olarak toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1

Yükümlülerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (n=357)

	n	%
Yaş		
18-27	85	23,8
28-36	124	34,7
37-45	81	22,7
46-54	48	13,4
55 +	19	5,3
Cinsiyet		
Kadın	23	6,4
Erkek	334	93,6
Eğitim Durumu		
Okuryazar Değil	14	3,9
Okuryazar	14	3,9
İlkokul	84	23,5
Ortaokul	120	33,6
Lise	92	25,8
Üniversite	33	9,2
Medeni Durum		
Bekar	129	36,1
Evli	181	50,7
Boşanmış	47	13,2
Kimlerle Yaşadığı		
Kök Aile	159	44,5
Çekirdek Aile	156	43,7
Yalnız	42	11,8

Yaşadığı Yer		
Çukurova	50	14,0
Sarıçam	37	10,4
Seyhan	168	47,1
Yüreğir	94	26,3
Diğer	8	2,2
Çalışma Durumu		
Evet	230	64,4
Hayır	127	35,6
İş Durumu		
Emekli	2	0,6
Esnaf	8	2,2
İşçi	217	60,8
İşsiz	125	35,0
Kamu Görevlisi	5	1,4
Geçim Kaynağı		
Kendi Geliri	232	65,0
Aile Geliri	25	7,0
Anne Geliri	24	6,7
Baba Geliri	46	12,9
Akraba Yardımı	14	3,9
Devlet Yardımı	16	4,5
Geçim Düzeyi		
Çok İyi	18	5,0
İyi	34	9,5
Normal	164	45,9
Yetersiz	141	39,5
Toplam	357	100,0

Tablo 1’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin sosyo-demografik özelliklerine göre (yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, yaşadığı ortam, yaşadığı yer, çalışma ve iş durumu, geçim kaynağı ve geçim düzeyi) dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan yükümlülerin, %23,8’inin 18-27 yaş arası, %34,7’sinin 28-36 yaş arası, %22,7’sinin 37-45yaş arası, %13,4’ünün 46-54 yaş arası ve %5,3’ünün 55 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı, %6,4’ünün kadın ve %93,6’sının erkek olduğu, %3,9’unun okuryazar olmadığı, %3,9’unun sadece okuryazar, %23,5’inin ilkokul, %33,6’sının ortaokul, %25,8’inin lise ve %9,2’sinin üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yükümlülerin %36,1’inin bekar, %50,7’sinin evli ve

%13,2'sinin boşanmış olduğu, %44,5'inin kök ailesiyle, %43,7'sinin çekirdek ailesiyle ve %11,8'inin yalnız yaşıyor olduğu saptanmıştır. Yükümlülerin yarısına yakınının (%47,1) Adana'nın Seyhan İlçesi'nde, belirgin bir düzeyinin (%26,3) Yüreğir İlçesi'nde ve yine azımsanmayacak kadar olan kısmının ise Çukurova (%14), Sarıçam (%10,4) ve diğer (Altındağ, Karataş ve vd.) (%2,2) ilçelerde ikamet ettiği görülmektedir. Türkiye'nin işsizlik oranının %14,2 olduğu (TÜİK, 2019) bilinmektedir. Ancak çalışmamıza katılan denetimli serbestlik yükümlülerinin %35,6'sının bir işte çalışmadığı görülmektedir. Yine herhangi bir işte çalışanların tamamına yakınının işçi olduğu, çok azının esnaf ve kamu görevlisi olduğu ve sadece 2 katılımcının emekli olduğu görülmektedir. Denetimli serbestlik yükümlülerinin %65'i kendi gelirleri ile geçimini sağlamaktadır. Bu da çalışma durumlarındaki verilerle benzer şekilde olduğunu göstermektedir. Yine %26,6'sı gibi azımsanmayacak bir grubun aile, anne ve baba geliri ile geçimlerini sağladıkları saptanmıştır. Akraba yardımı (%3,9) ve devlet yardımı (%4,5) ile geçinenlerin oranı daha düşüktür. Yükümlülerin yine işsiz olma durumlarıyla paralel doğrultuda olacak şekilde geçim düzeylerini tanımlamaları benzerdir. %39,5'i yetersiz geçim düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Yine işçi olarak çalışma durumlarına benzer şekilde %45,9'u normal geçim düzeyine sahip olduğunu, %14,5'i ise iyi ve çok iyi geçim düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2*Yükümlülerin suça ilişkin özelliklerine göre dağılımı (n=357)*

	n	%
Suçta Yönelme Nedeni		
Kişisel Sebep	87	24,4
Ekonomik Sebep	77	21,6
Ailevi Sebep	31	8,7
Sosyal Çevre	162	45,4
Geçmişte Başka Ceza Alma		
Evet	114	31,9
Hayır	243	68,1
Cezaevinde Kalma		
Evet	248	69,5
Hayır	109	30,5
Uyuşturucu Kullanımı		
Evet	157	44,0
Hayır	200	56,0
Denetimli Serbestlik Kararı Nedeni		
Şiddet Suçu	48	13,4
Cinsel Suç	13	3,6
Uyuşturucu Suçu	133	37,3
Mala Karşı Suçlar	55	15,4
Yanıtsız	108	30,3
Denetimli Serbestlikte Geçirdiği Süre		
0-2 Ay	21	5,9
3-5 Ay	50	14,0
6-9 Ay	90	25,2
9-12 Ay	104	29,1
12 Ay ve Üstü	92	25,8
Toplam	357	100,0

Tablo 2’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin suça ilişkin özelliklerine göre (suça yönelme nedeni, geçmişte başka bir suçtan ceza alma, cezaevinde kalma, uyuşturucu kullanımı olma durumu ile denetimli serbestlik karar nedeni ve denetimli serbestlikte geçirdiği süre) dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde; yükümlülerin yarısına yakınının (%45,4) sosyal çevre, %24,4’ünün kişisel, %21,6’sının ekonomik sebeplerden, çok azının (%8,7) ise ailevi nedenlerden dolayı suça yöneldiği görülmektedir. Yükümlülerin çoğunun (%68,1) geçmişte başka ceza almadığı ve ilk cezası nedeniyle denetimli serbestliğe geldiği, büyük çoğunluğunun (%69,5) cezaevinde kaldıktan sonra denetimli serbestliğe geldiği saptanmıştır. Yükümlülerin yarısına yakınının (%44) geçmişte uyuşturucu kullanımının olduğu, yine benzer şekilde yükümlülerin %37,3’ünün uyuşturucu suçu sebebiyle hakkında denetimli serbestlik kararı verildiği görülmektedir. %15,4’ünün mala karşı suçlardan, %13,4’ünün şiddet suçlarından ve %3,6’sının ise cinsel suçlardan haklarında denetimli serbestlik kararı verildiği görülmektedir. Yükümlülerin %29,1’inin 9-12 ay, %25,8’inin 12 ay ve üstü, %25,2’sinin 6-9 ay, %14’ünün 3-5 ay, %5,9’unun ise 0-2 ay süre ile denetimli serbestlikte oldukları, yani büyük çoğunluğunun (%80,1) 6 ay ve üstü denetimli serbestlik sürecinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 3

*Yükümlülerin iyileştirme çalışmalarına katılım durumlarına göre dağılımı
(n=357)*

	n	%
Bireysel Görüşme		
Evet	354	99,2
Hayır	3	0,8
SAMBA		
Evet	193	54,1
Hayır	194	45,9
ÖFKE		
Evet	139	38,9
Hayır	218	61,1
HAYDE		
Evet	118	33,1
Hayır	239	66,9
Seminerler		
Evet	212	59,4
Hayır	145	40,6
Toplam	357	100,0

Tablo 3'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin iyileştirme çalışmalarına katılım durumlarına göre (bireysel görüşme, SAMBA, ÖFKE, HAYDE ve seminerler) dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde; çalışmaya katılan yükümlülerin hemen hemen tamamının (%99,2) bireysel görüşmeye, yarısından fazlasının (%54,1) SAMBA'ya, %38,9'unun ÖFKE'ye, %33,1'inin HAYDE'ye ve yine yarısından fazlasının (%59,4) seminer çalışmalarına katıldığı görülmektedir.

Tablo 4

Yükümlülerin iyileştirme çalışmaları hakkında düşüncelerine ilişkin dağılımları (n=357)

	n	%
Denetimli serbestlikte uygulanan bireysel görüşmelerin yararlı olduğunu düşünüyorum		
Hiç Katılmıyorum	52	14,6
Katılmıyorum	15	4,2
Kararsızım	31	8,7
Katılıyorum	82	23,0
Tamamen Katılıyorum	117	49,6
Denetimli serbestlikte uygulanan grup çalışmalarının yararlı olduğunu düşünüyorum		
Hiç Katılmıyorum	39	10,9
Katılmıyorum	28	7,8
Kararsızım	43	12,0
Katılıyorum	89	24,9
Tamamen Katılıyorum	158	44,3
Denetimli serbestlikte uygulanan seminer çalışmalarının yararlı olduğunu düşünüyorum		
Hiç Katılmıyorum	44	12,3
Katılmıyorum	21	5,9
Kararsızım	42	11,8
Katılıyorum	74	20,7
Tamamen Katılıyorum	176	49,3
Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme faaliyetleri bana iyi hissettiriyor		
Hiç Katılmıyorum	54	15,1
Katılmıyorum	23	6,4
Kararsızım	35	9,8
Katılıyorum	85	23,8
Tamamen Katılıyorum	160	44,8
Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme faaliyetlerine katılmak için istekliyim		
Hiç Katılmıyorum	63	17,6

Katılmıyorum	29	8,1
Kararsızım	48	13,4
Katılıyorum	68	19,0
Tamamen Katılıyorum	149	41,7
Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme faaliyetlerinde kendimi değerli hissediyorum		
Hiç Katılmıyorum	63	17,6
Katılmıyorum	29	8,1
Kararsızım	46	12,9
Katılıyorum	74	20,7
Tamamen Katılıyorum	145	40,6
Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme faaliyetleriyle kendimi geliştiriyorum		
Hiç Katılmıyorum	60	16,8
Katılmıyorum	28	7,8
Kararsızım	41	11,5
Katılıyorum	86	24,1
Tamamen Katılıyorum	142	39,8
Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmaları gönüllü olsa da yine katılmak isterdim		
Hiç Katılmıyorum	82	23,0
Katılmıyorum	29	8,1
Kararsızım	58	16,2
Katılıyorum	64	17,9
Tamamen Katılıyorum	124	34,7
Denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarını uygulayan kişilerle iletişim kurmak (öğretmen, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog) bana iyi hissettiriyor.		
Hiç Katılmıyorum	57	16,0
Katılmıyorum	31	8,7
Kararsızım	38	10,6
Katılıyorum	76	21,3
Tamamen Katılıyorum	155	43,4
Maddi durumum kötü olduğu için iyileştirme çalışmalarına katılmakta güçlük çekiyorum		
Hiç Katılmıyorum	65	18,2

Katılmıyorum	41	11,5
Kararsızım	37	10,4
Katılıyorum	55	15,4
Tamamen Katılıyorum	159	44,5
Çalıştığım için iyileştirme çalışmalarına katılmakta güçlük çekiyorum		
Hiç Katılmıyorum	57	16,0
Katılmıyorum	27	7,6
Kararsızım	33	9,2
Katılıyorum	65	18,2
Tamamen Katılıyorum	175	49,0
Denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarının ailem ve arkadaşlarımla olan ilişkilerime olumlu katkı sağladığını düşünüyorum		
Hiç Katılmıyorum	72	20,2
Katılmıyorum	27	7,6
Kararsızım	47	13,2
Katılıyorum	65	18,2
Tamamen Katılıyorum	146	40,9
Denetimli serbestlikte katıldığım iyileştirme çalışmaları duygu, düşünce ve davranışlarımı olumlu yönde değiştirdi.		
Hiç Katılmıyorum	70	19,6
Katılmıyorum	19	5,3
Kararsızım	40	11,2
Katılıyorum	74	20,7
Tamamen Katılıyorum	154	43,1
Denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarına katıldıktan sonra yeniden suç işlemeye karar verdim		
Hiç Katılmıyorum	116	32,5
Katılmıyorum	30	8,4
Kararsızım	13	3,6
Katılıyorum	52	14,6
Tamamen Katılıyorum	146	40,9
Toplam	357	100,0

Tablo 4'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin iyileştirme çalışmaları hakkında düşünceleri aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde yükümlülerin; büyük çoğunluğu (%72,6) bireysel görüşmelerin, çoğunluğu (%69,2) grup çalışmalarının ve yine çoğunluğu (%70) seminer çalışmalarının kendisine yararlı olduğu görüşündedir. Bireysel görüşmeye katılanların %18,8'i, grup çalışmalarına katılanların %18,7'si, seminer çalışmalarına katılanların %18,2'si kendisine yararlı olduğu görüşüne katılmamakta olduğunu ifade etmiştir. Yine bireysel görüşmeye katılanların %8,7'si, grup çalışmalarına katılanların %12'si, seminer çalışmalarına katılanların %11,8'i bu görüş karşısında kararsız olduğunu bildirmiştir.

Denetimli serbestlik yükümlüleri; denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmalarına katılmakta istekli (%60,7) oldukları ve bu çalışmaların kendilerini iyi (%72,6) ve değerli (%61,3) hissettirdiği görüşüne katıldığını ifade etmiştir. Bununla beraber, denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmalarına katılmakta istekli (%25,7) oldukları ve bu çalışmaların kendilerini iyi (%21,5) ve değerli (%25,7) hissettirdiği görüşüne katılmamakta olduğunu söylemektedir. Aynı zamanda katılımcılar iyileştirme çalışmalarına katılmakta istekli (%13,4) oldukları ve bu çalışmaların kendilerini iyi (%9,8) ve değerli (%12,9) hissettirdiği görüşüne kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Denetimli serbestlik yükümlüleri; iyileştirme çalışmalarıyla kendilerini geliştirdikleri (%63,9), denetimli serbestlik uzmanlarıyla iletişim kurmanın kendilerini iyi hissettirdiği (%64,7) ve iyileştirme çalışmalarının gönüllü bile olsa katılabilecekleri (%54,6) görüşüne sahiptir. Yine iyileştirme çalışmalarıyla kendilerini geliştirdikleri (%24,6), denetimli serbestlik uzmanlarıyla iletişim kurmanın kendilerini iyi hissettirdiği (%24,7) ve iyileştirme çalışmalarının gönüllü bile olsa katılabilecekleri (%31,1) görüşüne katılmadıklarını söylemektedir. Ve yine iyileştirme çalışmalarıyla kendilerini geliştirdikleri (%11,5), denetimli serbestlik uzmanlarıyla iletişim kurmanın kendilerini iyi hissettirdiği (%10,6) ve iyileştirme çalışmalarının gönüllü bile olsa katılabilecekleri (%16,2) görüşüne kararsız olduklarını ifade etmektedir.

Yükümlüler maddi sebepler (%59,9), ve çalıştığı işyerinden izin alma problemleri (%67,2) nedeniyle iyileştirme çalışmalarına katılmakta güçlük

çektikleri görüşüne sahiptir. Yükümlüler maddi sebepler (%29,7), ve çalıştığı işyerinden izin alma problemleri (%23,6) nedeniyle iyileştirme çalışmalarına katılmakta güçlük çektiklerini ifade etmektedir. Ayrıca Maddi sebepler (%10,4), ve çalıştığı işyerinden izin alma problemleri (%9,2) nedeniyle iyileştirme çalışmalarına katılmakta güçlük çektikleri görüşüne kararsız olduğunu söyleyenler de vardır.

Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmalarının kendilerinin duygu, düşünce ve davranışlarını olumlu yönde değişiklik sağladığı (%63,8) ve aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine olumlu yönde etkilediği (%59,1) görüşüne katıldıkları görülmektedir. İyileştirme çalışmalarının kendilerinin duygu, düşünce ve davranışlarını olumlu yönde değişiklik sağladığı (%24,9) ve aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine olumlu yönde etkilediği (%27,8) görüşüne katılmayanların da olduğu görülmektedir. Yine iyileştirme çalışmalarının kendilerinin duygu, düşünce ve davranışlarını olumlu yönde değişiklik sağladığı (%11,2) ve aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine olumlu yönde etkilediği (%13,2) görüşüne kararsız olanlar da saptanmıştır.

Yükümlülerin yarısından fazlası (%55,5) denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarına katılmış olsalar da yeniden suç işleyebileceklerini ifade etmiştir. Yine yarısına yakını (%40,9) ise iyileştirme çalışmalarına katıldıktan sonra yeniden suç işlememeye karar verdiği görüşüne sahiptir. Ayrıca bu görüşe kararsız olanların (%11,2) da bulunduğu saptanmıştır.

Tablo 5*Yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumları (n=357)*

	n	Min.	Max.	Ort.	Ss
Özerklik	357	1	6	3,79	,757
Çevresel Hakimiyet	357	1,29	7,21	3,89	,785
Yasam Amaçları	357	1,33	6	3,71	,746
Öz Kabul	357	1	6	3,64	,723
Bireysel Gelişim	357	1,29	7,21	3,89	,785
Olumlu İlişki	357	1	6	3,79	,757
PİOÖ Toplam	357	1,10	5,89	3,76	,637

Tablo 5'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarına ilişkin alt ölçek puanları verilmektedir. Yükümlülerin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği(PİOÖ) toplam ve alt ölçek puanları Tablo 6'da belirtildiği gibidir. Buna göre grubun PİOÖ Toplam puanı $3,76 \pm ,636$ (min. 1,10, max. 5,89). En yüksek puan alınan alt ölçek Çevresel Hakimiyet ($3,89 \pm ,785$; min. 1,29, max. 7,21)'tir. Grubun en az puan aldığı alt ölçek ise Öz Kabul ($3,64 \pm ,723$; min. 1, max. 6)'dür.

Tablo 6*Yükümlülerin cinsiyeti ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)*

	Cinsiyet	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Kadın	23	3,64	,699	1,009	,314
	Erkek	334	3,80	,760		
Çevresel Hakimiyet	Kadın	23	3,94	,826	,353	,724
	Erkek	334	3,88	,784		
Yaşam Amaçları	Kadın	23	3,66	,665	,374	,708
	Erkek	334	3,72	,752		
Öz Kabul	Kadın	23	3,78	,682	,931	,352
	Erkek	334	3,64	,725		
Bireysel Gelişim	Kadın	23	3,94	,826	,353	,724
	Erkek	334	3,88	,784		
Olumlu İlişki	Kadın	23	3,64	,699	1,009	,314
	Erkek	334	3,80	,760		
Toplam	Kadın	23	3,74	,587	,205	,838
	Erkek	334	3,77	,641		

**p>0,05*

Tablo 6'da araştırma kapsamına alınan yükümlülerin cinsiyeti ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Bu tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda kadın yükümlülerin puan ortalamasının 3,64; erkek yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,80 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özerklik alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,009$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda erkek yükümlülerin puan ortalamasının 3,88; kadın yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,94 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,353$; $p>0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda kadın

yükümlülerin puan ortalamasının 3,66; erkek yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,72 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,374$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda erkek yükümlülerin puan ortalamasının 3,64; kadın yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,78 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,931$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda erkek yükümlülerin puan ortalamasının 3,88; kadın yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,94 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,353$; $p>0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda kadın yükümlülerin puan ortalamasının 3,64; erkek yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,80 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,009$; $p>0,05$). PİÖÖ toplam puana göre kadın yükümlülerin puan ortalamasının 3,74; erkek yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,77 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat yine toplam puana göre yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,205$; $p>0,05$).

Tablo 7

Yükümlülerin yaşları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

	n	Ort.	Ss	F	p
18-27	85	3,70	,666		
28-36	124	3,77	,642		
37-45	81	3,83	,521	,607	,658
46-54	48	3,80	,708		
55 +	19	3,67	,751		
Toplam	357	3,76	,637		

* $p>0,05$

Tablo 7’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin yaşları toplam ölçek puanları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; en yüksek puan alınan yaş grubu 37-45 ($3,83\pm,521$)’tir. Yükümlülerin en az puan aldığı yaş grubu ise 55 ve üstü ($3,67\pm,751$)’dür. Bununla birlikte yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda yaş faktörüne göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=,607$ $p>0,05$).

Tablo 8

Yükümlülerin eğitim durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

Durumu	Eğitim	n	Ort	Ss	F	p
Özerklik	Okuryazar	14	3,87	,759	4,081	,001
	Değil	14	3,49	,808		
	Okuryazar	84	3,59	,605		
	İlkokul	120	3,73	,691		
	Ortaokul	92	3,99	,833		
	Lise	33	4,07	,906		
	Üniversite	357	3,79	,757		
Çevresel Hakimiye t	Okuryazar	14	3,83	,520	4,220	,001
	Değil	14	3,34	,982		
	Okuryazar	84	3,68	,655		
	İlkokul	120	3,90	,738		
	Ortaokul	92	4,09	,846		
	Lise	33	4,06	,892		
	Üniversite	357	3,89	,785		
Yaşam Amaçları	Okuryazar	14	3,66	,725	4,069	,001
	Değil	14	3,42	,832		
	Okuryazar	84	3,56	,627		
	İlkokul	120	3,62	,683		
	Ortaokul	92	3,92	,789		
	Lise	33	4,00	,920		
	Üniversite	357	3,71	,746		
Öz Kabul	Okuryazar	14	3,68	,674	2,239	,050
	Değil	14	3,36	,918		
	Okuryazar	84	3,54	,616		
	İlkokul	120	3,62	,673		
	Ortaokul	92	3,84	,775		
	Lise	33	3,59	,851		
	Üniversite	357	3,64	,723		
Bireysel Gelişim	Okuryazar	14	3,83	,520	4,220	,001
	Değil	14	3,34	,982		
	Okuryazar	84	3,68	,655		
	İlkokul	120	3,90	,738		

	Lise	92	4,09	,846		
	Üniversite	33	4,06	,892		
	Toplam	357	3,89	,785		
Olumlu İlişki	Okuryazar Değil	14	3,87	,759		
	Okuryazar	14	3,49	,808		
	İlkokul	84	3,59	,605		
	Ortaokul	120	3,73	,691	4,081	,001
	Lise	92	3,99	,833		
	Üniversite	33	4,07	,906		
	Toplam	357	3,79	,757		
Toplam	Okuryazar Değil	14	3,81	,546		
	Okuryazar	14	3,38	,853		
	İlkokul	84	3,60	,533		
	Ortaokul	120	3,73	,562	4,686	,000
	Lise	92	3,96	,672		
	Üniversite	33	3,92	,786		
	Toplam	357	3,76	,637		

* $p<0,05$

Tablo 8’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin eğitim durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının üniversite eğitim düzeyinde (4,07); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,49) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özerklik alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=4,081$; $p<0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının lise eğitim düzeyinde (4,09); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,34) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=4,220$; $p<0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının üniversite eğitim düzeyinde (4,00); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,42) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=4,069$; $p<0,05$). Öz kabul alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının lise eğitim düzeyinde

(3,84); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,36) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=2,239$; $p<0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının lise eğitim düzeyinde (4,09); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,34) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=4,220$; $p<0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının üniversite eğitim düzeyinde (4,07); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,49) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=4,081$; $p<0,05$). PİÖÖ toplama bakılacak olursa en yüksek puan ortalamasının lise eğitim düzeyinde (3,96); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar (3,38) düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=2,239$; $p<0,05$). Sonuç olarak tüm alt boyutlar ve toplam ölçek puanlarına göre; yükümlülerin eğitim durumları ile psikolojik iyi oluşları arasında istatistiksel olarak bir farklılaşma olduğu saptanmıştır.

Tablo 9

Yükümlülerin medeni durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

	n	Ort.	Ss	F	p
Bekar	129	3,70	,641	1,184	,307
Evli	181	3,81	,617		
Boşanmış	47	3,78	,696		
Toplam	357	3,76	,637		

* $p>0,05$

Tablo 9'da araştırma kapsamına alınan yükümlülerin medeni durumları ile psikolojik iyi oluşları toplam ölçek puanlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; en yüksek puan alınan medeni durum hali evli yükümlüler ($3,81 \pm ,617$)'dir. Yükümlülerin en az puan aldığı medeni durum ise bekar grup ($3,70 \pm ,641$)'tur. Bununla birlikte yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=1,184$; $p>0,05$).

Tablo 10

Yükümlülerin yaşadıkları kişiler ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

	n	Ort.	Ss	F	p
Kök aile	159	3,72	,660		
Çekirdek aile	156	3,79	,655	,728	,484
Yalnız	42	3,84	,455		
Toplam	357	3,76	,637		

* $p>0,05$

Tablo 10'da araştırma kapsamına alınan yükümlülerin yaşadıkları kişiler ile psikolojik iyi oluşları toplam ölçek puanlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; yalnız yaşayan yükümlüler en yüksek puanı alan grup ($3,84 \pm ,455$)'tur. Kök ailesiyle birlikte yaşayanlar ise en az puanı alan grup ($3,72 \pm ,660$)'tur. Bununla birlikte yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda yaşadıkları kişilere göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=,728$; $p>0,05$).

Tablo 11

Yükümlülerin çalışma durumu ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	Çalışma Durumu	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	230	3,82	,735	1,084	,279
	Hayır	127	3,73	,794		
Çevresel Hakimiyet	Evet	230	3,91	,755	,869	,386
	Hayır	127	3,84	,839		
Yaşam Amaçları	Evet	230	3,72	,725	,289	,773
	Hayır	127	3,70	,784		
Öz Kabul	Evet	230	3,65	,697	,136	,892
	Hayır	127	3,64	,769		
Bireysel Gelişim	Evet	230	3,91	,755	,869	,386
	Hayır	127	3,84	,839		
Olumlu İlişki	Evet	230	3,82	,735	1,084	,279
	Hayır	127	3,73	,794		
Toplam	Evet	230	3,78	,601	,669	,504
	Hayır	127	3,73	,699		

* $p>0,05$

Tablo 11’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin çalışma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,82; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,73; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,084$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,91; ile çalışmayanların puan

ortalamasından 3,84; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,869$; $p>0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,72; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,70; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,289$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,65; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,64; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,136$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,91; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,84; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,869$; $p>0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,82; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,73; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,084$; $p>0,05$). Ölçek toplam puanına göre bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının 3,78; ile çalışmayanların puan ortalamasından 3,73; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,669$; $p>0,05$). Sonuç olarak bir işte çalışan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmekte iken bir işte çalışma durumunun psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı bulunmamıştır.

Tablo 12

Yükümlülerin geçim düzeyleri ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

Düzeyi	Geçim	n	Ort	Ss	F	p
Özerklik	Çok İyi	18	4,16	,627	2,124	,097
	İyi	34	3,93	,745		
	Normal	164	3,73	,709		
	Yetersiz	141	3,78	,816		
	Toplam	357	3,79	,757		
Çevresel Hakimiyet	Çok İyi	18	4,15	,638	1,121	,341
	İyi	34	3,98	,756		
	Normal	164	3,83	,748		
	Yetersiz	141	3,89	,847		
	Toplam	357	3,89	,785		
Yaşam Amaçları	Çok İyi	18	3,95	,545	1,233	,298
	İyi	34	3,83	,736		
	Normal	164	3,66	,696		
	Yetersiz	141	3,72	,820		
	Toplam	357	3,71	,746		
Öz Kabul	Çok İyi	18	3,79	,775	,925	,429
	İyi	34	3,80	,711		
	Normal	164	3,60	,693		
	Yetersiz	141	3,64	,752		
	Toplam	357	3,64	,723		
Bireysel Gelişim	Çok İyi	18	4,15	,638	1,121	,341
	İyi	34	3,98	,756		
	Normal	164	3,83	,748		
	Yetersiz	141	3,89	,847		
	Toplam	357	3,89	,785		
Olumlu İlişkiler	Çok İyi	18	4,16	,627	2,124	,097
	İyi	34	3,93	,745		
	Normal	164	3,73	,709		
	Yetersiz	141	3,78	,816		
	Toplam	357	3,79	,757		
Toplam	Çok İyi	18	4,01	,572	1,719	,163
	İyi	34	3,90	,636		
	Normal	164	3,72	,597		
	Yetersiz	141	3,76	,683		
	Toplam	357	3,76	,637		

* $p>0,05$

Tablo 12’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin çalışma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda geçim düzeyi çok iyi durumda olanların puan ortalamasının 4,16; ile geçim düzeyi yetersiz olanların puan ortalamasından 3,78; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=2,124$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda geçim düzeyi çok iyi durumda olanların puan ortalamasının 4,15; ile geçim düzeyi yetersiz olanların puan ortalamasından 3,89; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=1,121$; $p>0,005$). Yaşam amaçları alt boyutunda geçim düzeyleri çok iyi durumda olan yükümlülerin puan ortalamasının 3,95; ile yetersiz geçim düzeyine sahip yükümlülerin puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=1,233$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda çok iyi gelir düzeyine sahip yükümlülerin puan ortalamasının 3,80; ile yetersiz gelir düzeyine sahip olanların puan ortalamasından 3,64; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,925$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda geçim düzeyi çok iyi durumda olanların puan ortalamasının 4,15; ile geçim düzeyi yetersiz olanların puan ortalamasından 3,89; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=1,121$; $p>0,005$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda geçim düzeyi çok iyi durumda olanların puan ortalamasının 4,16; ile geçim düzeyi yetersiz olanların puan ortalamasından 3,78; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=2,124$; $p>0,05$). Ölçek toplam puanına göre çok iyi gelir

düzeyine sahip yükümlülerin puan ortalamasının 4,01; ile yetersiz düzeyde geliri olanların puan ortalamasından 3,76; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda gelir düzeyine bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,719$; $p>0,05$). Sonuç olarak gelir düzeyi yüksek olan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmekte iken gelir düzeyinin psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı bulunmamıştır.

Tablo 13

Yükümlülerin daha önce başka bir suçtan ceza alma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	C.A.D	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	114	3,67	,715	2,021	,044
	Hayır	243	3,85	,771		
Çevresel Hakimiyet	Evet	114	3,72	,731	2,752	,006
	Hayır	243	3,96	,799		
Yaşam Amaçları	Evet	114	3,62	,741	1,616	,107
	Hayır	243	3,76	,745		
Öz Kabul	Evet	114	3,52	,710	2,246	,025
	Hayır	243	3,70	,723		
Bireysel Gelişim	Evet	114	3,72	,731	2,752	,006
	Hayır	243	3,96	,799		
Olumlu İlişkiler	Evet	114	3,67	,715	2,021	,044
	Hayır	243	3,85	,771		
Toplam	Evet	114	3,63	,625	2,693	,007
	Hayır	243	3,83	,634		

* $p<0,05$

Tablo 13'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin daha önce başka bir suçtan ceza alma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,85); ceza alanların ortalama puanına (3,67) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte

özerklik alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,021$; $p<0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,96); ceza alanların ortalama puanına (3,72) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,752$; $p<0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,76); ceza alanların ortalama puanına (3,62) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yaşam amaçları alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($t=1,616$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,70); ceza alanların ortalama puanına (3,52) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,246$; $p<0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,96); ceza alanların ortalama puanına (3,72) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,752$; $p<0,05$). Olumlu ilişki alt boyutunda geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,85); ceza alanların ortalama puanına (3,67) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu ilişki alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,021$; $p<0,05$). PİÖÖ Toplam puanlarına göre geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,83); ceza alanların ortalama puanına (3,63) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte PİÖÖ toplam puanlarına bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,693$; $p<0,05$). Sonuç olarak; geçmişte başka bir suçtan ceza almayanların yaşam amaçları alt boyutu hariç diğer tüm boyutlarda ve toplam puanlarda psikolojik iyi oluş

durumları geçmişte ceza alanlara göre daha yüksektir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır.

Tablo 14

Yükümlülerin cezaevinde kalma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	n	Ort	Ss	t	p
Evet	248	3,77	,687		
Hayır	109	3,74	,506	,413	,680
Toplam	357	3,76	,593		

* $p>0,05$

Tablo 14'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin cezaevinde kalma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo 14 incelendiğinde; cezaevinde kalan yükümlülerin ortalama puanı ($3,77 \pm ,687$), cezaevinde kalmayanların puanından ($3,74 \pm ,506$) daha yüksektir. Bununla beraber yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda cezaevinde kalma durumları göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,413$; $p>0,05$).

Tablo 15

Yükümlülerin uyuşturucu madde kullanım durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	U.M.K	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	157	3,74	,706	1,204	,229
	Hayır	200	3,83	,793		
Çevresel Hakimiyet	Evet	157	3,77	,794	2,427	,016
	Hayır	200	3,98	,769		
Yaşam Amaçları	Evet	157	3,68	,718	,862	,389
	Hayır	200	3,74	,767		
Öz Kabul	Evet	157	3,61	,678	,878	,380
	Hayır	200	3,67	,756		
Bireysel Gelişim	Evet	157	3,77	,794	2,427	,016
	Hayır	200	3,98	,769		
Olumlu İlişkiler	Evet	157	3,74	,706	1,204	,229
	Hayır	200	3,83	,793		
Toplam	Evet	157	3,69	,617	1,988	,048
	Hayır	200	3,82	,648		

* $p < 0,05$

Tablo 15'te araştırma kapsamına alınan yükümlülerin uyuşturucu madde kullanım durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,83); kullananların ortalama puanına (3,74) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak özerklik alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=1,204$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,98); kullananların ortalama puanına (3,77) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte

uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,427$; $p<0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,74); kullananların ortalama puanına (3,68) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yaşam amaçları alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($t=,862$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,67); kullananların ortalama puanına (3,61) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat öz kabul alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu kullanım durumları arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur ($t=,878$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,98); kullananların ortalama puanına (3,77) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,427$; $p<0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,83); kullananların ortalama puanına (3,74) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=1,204$; $p>0,05$). PİÖÖ toplam puanlarına göre geçmişte uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,82); kullananların ortalama puanına (3,69) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte PİÖÖ toplam puanlarına bağlı psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=1,988$; $p<0,05$). Sonuç olarak uyuşturucu kullanımı olmayanların özerklik, yaşam amaçları, öz kabul ve olumlu ilişkiler alt boyutları dışındaki çevresel hakimiyet, bireysel gelişim ve ölçek toplam puanında psikolojik iyi oluş durumları geçmişte uyuşturucu kullananlara göre daha yüksektir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır.

Tablo 16

Yükümlülerin işledikleri suç türleri ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları (n=357)

	n	Ort	Ss	F	p
Şiddet Suçu	48	3,83	,564		
Cinsel Suç	13	3,74	,475		
Uyuşturucu Suçu	133	3,66	,583	2,054	,086
Mala Karşı Suç	55	3,72	,702		
Yanıtsız	108	3,89	,697		
Toplam	357	3,76	,637		

* $p>0,05$

Tablo 16'da araştırma kapsamına alınan yükümlülerin işledikleri suç türleri ile psikolojik iyi oluşlarının oneway anova testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; en yüksek ortalama puana sahip grubun ($3,83\pm,564$) şiddet suçunu işlediği, en düşük ortalama puana sahip grubun ($3,66\pm,583$) ise uyuşturucu suçunu işlediği görülmektedir. Bunlarla beraber yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarıyla işledikleri suç türleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=2,054$; $p>0,05$).

Tablo 17

Yükümlülerin denetimli serbestlikte geçirmiş oldukları süre ile psikolojik iyi oluş durumlarının karşılaştırılması (n=357)

	n	Ort	Ss	r	p
PİÖÖ Toplam Puan	357	3,76	,637		
Denetimli Serbestlikte Geçirmiş Oldukları Süre Toplam Puan	357	3,54	1,183	,070	,190

* $p>0,05$

Tablo 17’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin denetimli serbestlikte geçirmiş oldukları süre ile psikolojik iyi oluş durumları karşılaştırılmıştır. Tablo incelendiğinde; psikolojik iyi oluş durumları ortalama puanı ($3,76\pm,637$) ile denetimli serbestlikte geçirmiş oldukları süre ortalama puanı ($3,54\pm1,183$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma yoktur ($r=,070$; $p>0,05$).

Tablo 18

Yükümlülerin bireysel görüşmelere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	B.G	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	354	3,80	,758	1,065	,288
	Hayır	3	3,33	,288		
Çevresel Hakimiyet	Evet	354	3,89	,788	,496	,620
	Hayır	3	3,66	,393		
Yaşam Amaçları	Evet	354	3,72	,749	,252	,801
	Hayır	3	3,61	,127		
Öz Kabul	Evet	354	3,65	,725	,074	,941
	Hayır	3	3,61	,297		
Bireysel Gelişim	Evet	354	3,89	,788	,496	,620
	Hayır	3	3,66	,393		
Özerklik	Evet	354	3,80	,758	1,065	,288
	Hayır	3	3,33	,288		
Toplam	Evet	354	3,77	,639	,355	,723
	Hayır	3	3,63	,122		

* $p>0,05$

Tablo 18’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin bireysel görüşmelere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda bireysel görüşmeye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,80; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,33; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,065$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda bireysel görüşmeye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,89; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,66; daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı

yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,496$; $p>0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda bireysel görüşmelere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,72; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,61; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,252$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda bireysel görüşmelere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,65; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,61; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılım durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,074$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda bireysel görüşmeye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,89; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,66; daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,496$; $p>0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda bireysel görüşmeye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,80; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,33; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmelere katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,065$; $p>0,05$). Ölçek toplam puanına göre bireysel görüşmelere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,77; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,63; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda bireysel görüşmeye katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılık yoktur ($t=,355$; $p>0,05$). Sonuç olarak bireysel görüşmelere katılan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmekte iken, bireysel görüşmelerin yükümlülerin psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı yoktur.

Tablo 19

Yükümlülerin sigara, alkol, madde bağımlılığı programına (SAMBA) katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	SAMBA	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	193	3,78	,706	-,213	,832
	Hayır	164	3,80	,814		
Çevresel Hakimiyet	Evet	193	3,86	,756	-,655	,513
	Hayır	164	3,92	,820		
Yaşam Amaçları	Evet	193	3,70	,722	-,298	,766
	Hayır	164	3,73	,774		
Öz Kabul	Evet	193	3,63	,690	-,366	,715
	Hayır	164	3,66	,760		
Bireysel Gelişim	Evet	193	3,86	,756	-,655	,513
	Hayır	164	3,92	,820		
Olumlu İlişki	Evet	193	3,78	,706	-,213	,832
	Hayır	164	3,80	,814		
Toplam	Evet	193	3,75	,604	-,502	,616
	Hayır	164	3,78	,675		

* $p>0,05$

Tablo 19'da araştırma kapsamına alınan yükümlülerin SAMBA'ya katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,78; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,80; daha düşük olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,213$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,86; ile katılmayanların

puan ortalamasından 3,92; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,655$; $p>0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,70; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,298$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,63; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,66; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılım durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,366$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,86; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,92; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,655$; $p>0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,78; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,80; daha düşük olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılımlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=-,213$; $p>0,05$). Ölçek toplam puanına göre SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,75; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,78; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-,502$; $p>0,05$). Sonuç olarak Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programına (SAMBA) katılmayan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmemekte iken, SAMBA'ya katılımının yükümlülerin psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı yoktur.

Tablo 20

Yükümlülerin öfke yönetimi programına (ÖFKE) katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	ÖFKE	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	139	3,90	,845	2,111	,035
	Hayır	218	3,72	,688		
Çevresel Hakimiyet	Evet	139	4,01	,814	2,351	,019
	Hayır	218	3,81	,759		
Yaşam Amaçları	Evet	139	3,84	,821	2,603	,010
	Hayır	218	3,63	,683		
Öz Kabul	Evet	139	3,66	,800	,411	,681
	Hayır	218	3,63	,670		
Bireysel Gelişim	Evet	139	4,01	,814	2,351	,019
	Hayır	218	3,81	,759		
Olumlu İlişkiler	Evet	139	3,90	,845	2,111	,035
	Hayır	218	3,72	,688		
Toplam	Evet	139	3,84	,708	1,817	,070
	Hayır	218	3,72	,583		

* $p>0,05$

Tablo 20’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin ÖFKE’ye katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda Öfke Yönetimi Programına (ÖFKE) katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,90; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna bağlantılı olarak özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE’ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,111$; $p<0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda ÖFKE’ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 4,01; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,81; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çevresel hakimiyet alt

boyutuna bağılı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma vardır ($t=2,351$; $p<0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda ÖFKE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,84; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,63; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağılı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,603$; $p<0,05$). Öz kabul alt boyutunda ÖFKE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,66; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,63; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öz kabul alt boyutuna bağılı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılım durumuna göre anlamlı bir farklılık yoktur ($t=,411$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda ÖFKE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 4,01; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,81; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağılı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma vardır ($t=2,351$; $p<0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda Öfke Yönetimi Programına (ÖFKE) katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,90; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna bağılantılı olarak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağılı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,111$; $p<0,05$). Ölçek toplam puanına göre ÖFKE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,84; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılma durumuna bağılı yine anlamlı bir farklılık yoktur ($t=1,817$; $p>0,05$). Sonuç olarak Öfke Yönetimi Programına (ÖFKE) katılan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmemektedir. Öz kabul alt boyutu ile ölçek toplam puanına göre yükümlülerin ÖFKE programına katılımlarının psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı yokken, özerklik, çevresel hakimiyet, bireysel gelişim, olumlu ilişki ve yaşam amaçları alt boyutlarında ÖFKE programına katılımlarıyla anlamlı bir farklılaşma vardır.

Tablo 21

Yükümlülerin hayat için değişim programına (HAYDE) katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	HAYDE	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	118	3,91	,789	2,041	,042
	Hayır	239	3,73	,735		
Çevresel Hakimiyet	Evet	118	4,02	,761	t=2,188	,029
	Hayır	239	3,82	,791		
Yaşam Amaçları	Evet	118	3,83	,779	t=1,998	,046
	Hayır	239	3,66	,724		
Öz Kabul	Evet	118	3,71	,752	t=1,173	,242
	Hayır	239	3,61	,707		
Bireysel Gelişim	Evet	118	4,02	,761	t=2,188	,029
	Hayır	239	3,82	,791		
Olumlu İlişkiler	Evet	118	3,91	,789	t=2,041	,042
	Hayır	239	3,73	,735		
Toplam	Evet	118	3,86	,647	t=,2,052	,041
	Hayır	239	3,72	,627		

* $p>0,05$

Tablo 21’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin HAYDE’ye katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda Hayat İçin Değişim Programına (HAYDE) katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,91; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,73; daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna bağlantılı olarak özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE’ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,041$; $p<0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda HAYDE’ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 4,02; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,82; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte

çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma vardır ($t=2,188$; $p<0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda HAYDE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,83; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,66; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=1,998$; $p<0,05$). Öz kabul alt boyutunda HAYDE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,71; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,61; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılım durumuna göre anlamlı bir farklılaşma yoktur ($t=1,173$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda HAYDE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 4,02; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,82; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma vardır ($t=2,188$; $p<0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda Hayat İçin Değişim Programına (HAYDE) katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,91; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,73; daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna bağlantılı olarak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,041$; $p<0,05$). Ölçek toplam puanına göre HAYDE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,86; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,052$; $p<0,05$). Sonuç olarak Hayat İçin Değişim Programına katılan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmemektedir. Sadece öz kabul alt boyutuna göre yükümlülerin HAYDE programına katılımlarının psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı yokken, özerklik, çevresel hakimiyet, yaşam amaçları, bireysel gelişim ve olumlu ilişkiler alt boyutlarında ve ölçek toplam puanıyla yükümlülerin HAYDE programına katılımlarıyla anlamlı bir farklılaşma vardır.

Tablo 22

Yükümlülerin seminerlere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları (n=357)

	Sem.	n	Ort	Ss	t	p
Özerklik	Evet	212	3,81	,792	,597	,551
	Hayır	145	3,76	,704		
Çevresel Hakimiyet	Evet	212	3,88	,839	-,234	,815
	Hayır	145	3,90	,702		
Yaşam Amaçları	Evet	212	3,71	,783	-,243	,808
	Hayır	145	3,73	,690		
Öz Kabul	Evet	212	3,62	,781	-,657	,511
	Hayır	145	3,68	,629		
Bireysel Gelişim	Evet	212	3,88	,839	-,234	,815
	Hayır	145	3,90	,702		
Olumlu İlişkiler	Evet	212	3,81	,792	,597	,551
	Hayır	145	3,76	,704		
Toplam	Evet	212	3,76	,689	-,318	,750
	Hayır	145	3,78	,553		

* $p>0,05$

Tablo 22’de araştırma kapsamına alınan yükümlülerin seminerlere katılma durumları ile psikolojik iyi oluşlarının t testi sonuçları aktarılmıştır. Tablo incelendiğinde; özerklik alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,81; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,76; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak özerklik alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=,597$; $p>0,05$). Çevresel hakimiyet alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,88; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,90; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla

birlikte çevresel hakimiyet alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=-,234$; $p>0,05$). Yaşam amaçları alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,71; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,73; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaşam amaçları alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılma durumlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=-,243$; $p>0,05$). Öz kabul alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,62; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,68; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öz kabul alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılım durumuna göre anlamlı bir farklılaşma yoktur ($t=-,657$; $p>0,05$). Bireysel gelişim alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,88; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,90; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bireysel gelişim alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=-,234$; $p>0,05$). Olumlu ilişkiler alt boyutunda seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,81; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,76; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak olumlu ilişkiler alt boyutuna bağlı yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılımlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=,597$; $p>0,05$). Ölçek toplam puanına göre seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,76; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,78; daha düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=-,318$; $p>0,05$). Sonuç olarak özerklik ve olumlu ilişkiler alt boyutları hariç seminer programlarına katılmayan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek gözükmemektedir. Yükümlülerin seminer programlarına katılımlarının psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı yoktur.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Psikolojik iyi oluş ile cinsiyet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara bakıldığında psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren bulgular olmakla birlikte (Cenkseven, 2004; Ryff, 1989a; 1995), farklılaşmadığını (Cooper, Okamura ve McNeil, 1995; Ryff, Magee, Kling ve Wing, 1999; Tuzgöl-Dost, 2004) gösteren bulgulara da rastlanmaktadır. Timur (2008) tarafından yapılan bir araştırmada cinsiyet değişkenine göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren bulgularda genellikle erkekler lehine anlamlı fark yansıtan araştırmalar (Haring ve diğerleri, 1984; İlhan, 2005; Kelley ve Stack, 2000) olmakla birlikte, az da olsa kızlar lehine anlamlı fark bulunan araştırmalarda (Dilmaç ve Bozgeyikli, 2009; Lee, Seccombe ve Shehan, 1991) vardır. Bu bağlamda psikolojik iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiği araştırma bulgularında bir tutarlılıktan söz edilememektedir. Çalışmamızda kadın yükümlülerin puan ortalamasının 3,74; erkek yükümlülerin puan ortalamasının ise 3,77 ile daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,205$; $p>0,05$). Bu da bu çalışmada daha önceki çalışmalara benzer olduğunu göstermektedir.

Uluslararası alanda yapılan araştırmalarda psikolojik iyi oluşun yaş (Diener ve Suh, 1998; Ryff, 1989a) değişkeniyle ilişkilerine bakılmıştır. Yaş değişkeninin olumlu ilişkiler ve kişisel gelişim alt boyutları ile yüksek oranda ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde medeni durum değişkeni de kendini kabul ve yaşam amacı boyutlarıyla ilişkili bir yapı sergilemektedir. Cinsiyet ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki incelendiğinde kadınların

psikolojik iyi oluş düzeyleri erkeklere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu anlamlı farklılığın kişisel gelişim alt boyutundan kaynaklandığı görülmüştür. Erkeklerin pozitif kendini değerlendirme puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür (Ryff, 1989). Çelebi (2016), tarafından yapılan araştırmada 30-40 yaş arasındaki bireylerin, diğer yaş grubundakilere göre psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Timur (2008) tarafından yapılan bir araştırmada yaş değişkenine göre psikolojik iyi oluşun farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise en yüksek puan alınan yaş grubu 37-45 ($3,83 \pm 0,521$)'tir. Yükümlülerin en az puan aldığı yaş grubu ise 55 ve üstü ($3,67 \pm 0,751$)'dür. Çalışmamızda 37-45 yaş aralığındaki bireylerin en yüksek psikolojik iyi oluş düzeylerine sahip olması diğer çalışmaları destekler niteliktedir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F=,607$ $p>0,05$).

Ryff ve Heidrich (1997) psikolojik iyi oluşu yordayan en iyi alanlarından birinin eğitim deneyimi olduğunu tespit etmiştir. Harris (2010), psikolojik ve danışmanlık yüksek lisans yapan öğrencilerin psikolojik iyi oluş durumları ile algılanan iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulmuştur. Gülaçtı (2009) sosyal beceri eğitimine katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkilediğini tespit etmiştir. Bu çalışmada da bu verilere benzer şekilde en yüksek puan ortalamasının lise eğitim düzeyinde ($3,96$); en düşük puan ortalamasının ise okuryazar ($3,38$) düzeyde olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($F=2,239$; $p<0,05$). Sonuç olarak tüm alt boyutlar ve toplam ölçek puanlarına göre; yükümlülerin eğitim durumları ile psikolojik iyi oluşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma vardır. Tüm alt boyutlarda anlamlı ilişki görülmesi yükümlülerin kendi kendine karar yetilerinin olduğunu, sosyal baskılara karşı direnç gösterebileceğini, sosyal ortama göre kendine dair uygun düzenlemeyi yapabileceğini, çevresel hakimiyet konusunda yetenekli olduğunu, yaşam amacına sahip olduğunu, kendisi hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu, bireysel gelişimine önem verdiğini ve diğer insanlarla olumlu ilişkiler içinde olduğunu göstermektedir.

Timur (2008) tarafından yapılan bir araştırmada evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerin bekârlara göre daha yüksek olduğunu bulunmuştur. Bu çalışmada en yüksek puan alınan medeni durum hali evli yükümlüler ($3,81 \pm 0,617$)'dir. Yükümlülerin en az puan aldığı medeni durum ise bekar grup ($3,70 \pm 0,641$)'tur. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=1,184$; $p>0,05$). Ancak diğer çalışma ile benzer sonuçlar vermektedir.

Çeçen (2007); Çeçen ve Cenkseven (2007); Schumaker, Shea, Monfries ve Marnat (1992); Wittenberg ve Reis (1986)'e göre psikolojik iyi oluş ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı derecede ilişki vardır. Buna göre yalnız olan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yalnız olmayan bireylere göre daha düşük olduğu söylenebilir. Ancak bu çalışmada yalnız yaşayan yükümlüler en yüksek puanı alan grup ($3,84 \pm 0,455$)'tur. Kök ailesiyle birlikte yaşayanlar ise en az puanı alan grup ($3,72 \pm 0,660$)'tur. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda yaşadıkları kişilere göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F=,728$; $p>0,05$).

Psikolojik iyi oluşun sosyoekonomik değişkenler açısından etkileşimi incelendiğinde önemli bulgular ifade edilmektedir. Psikolojik iyi oluş durumunun demografik faktörlerle olan ilişkisinde, sağlık durumları ile ekonomik durumlar pozitif ve anlamlı olarak yüksek oranda ilişkili bulunmuştur (Ryff, 1989). Ryff ve Heidrich (1997) psikolojik iyi oluşu yordayan en iyi alanlarından birinin iş deneyimi olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada bir işte çalışan yükümlülerin puan ortalamasının $3,78$; ile çalışmayanların puan ortalamasından $3,73$; daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçek toplam puanına göre yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda çalışma durumuna bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=,669$; $p>0,05$). Yine benzer şekilde çok iyi gelir düzeyine sahip yükümlülerin puan ortalamasının $4,01$; ile yetersiz düzeyde geliri olanların puan ortalamasından $3,76$; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yine yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda gelir düzeyine bağlı anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t=1,719$; $p>0,05$). Sonuç olarak çalışan ve gelir düzeyi yüksek olan yükümlülerin genel manada psikolojik iyi oluş puanları

daha yüksek gözükmekte iken gelir düzeyinin psikolojik iyi oluşları üzerine istatistiksel olarak bir anlamlılığı bulunmamıştır. Bu da önceki çalışmaları destekler niteliktedir.

Geçmişte başka bir suçtan ceza almayan yükümlülerin puanı (3,83); ceza alanların ortalama puanına (3,63) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçmişte başka bir suçtan ceza alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,693$; $p<0,05$). Sonuç olarak; geçmişte başka bir suçtan ceza almayanların psikolojik iyi oluş düzeyleri geçmişte ceza alanlara göre daha yüksektir. Geçmiş suç ve ceza deneyiminin yaratacağı olumsuz etkiler düşünüldüğünde psikolojik iyi oluş düzeyini etkileyebileceği değerlendirilebilir.

Uyuşturucu madde kullanmayan yükümlülerin ortalama puanı (3,82); kullananların ortalama puanına (3,69) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda geçmişte uyuşturucu madde kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=1,988$; $p<0,05$). Uyuşturucu madde kullanımının olumsuz etkileri düşünüldüğünde psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyebileceği düşünülebilir.

Psikolojik iyi oluş alt ölçeklerine göre; herhangi bir suç deneyimi ya da ceza geçmişi olmayan bireyler ile uyuşturucu kullanımı olmayan yükümlü bireylerin kendi kendine karar yetilerinin olduğunu, sosyal baskılara karşı direnç gösterebileceğini, sosyal ortama göre kendine dair uygun düzenlemeyi yapabileceğini, çevresel hakimiyet konusunda yetenekli olduğunu, yaşam amacına sahip olduğunu, kendisi hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu, bireysel gelişimine önem verdiğini ve diğer insanlarla olumlu ilişkiler içinde olduğunu göstermektedir. Ryff ve Heidrich (1997) psikolojik iyi oluşu yordayan en iyi alanlardan birinin eğitim deneyimi olduğunu tespit etmiştir. Gülaçtı (2009) sosyal beceri eğitimine katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkilediğini tespit etmiştir.

Bu çalışmada da bireysel görüşmelere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,77; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,63; daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda

bireysel görüşmeye katılma durumuna bağlı anlamlı bir farklılık yoktur ($t=,355$; $p>0,05$). Bireysel görüşmelere katılan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmada bireysel görüşmelere katılım ile psikolojik iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma kurulamamış olsa da tamamen etkisinin olmadığı şeklinde değerlendirilemez.

SAMBA'ya katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,75; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,78; daha düşük olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda SAMBA'ya katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılık yoktur ($t=-,502$; $p>0,05$). Çalışmada bu programa katılmayanların psikolojik iyi oluş düzey puanları daha yüksek çıkmıştır.

ÖFKE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,84; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda ÖFKE'ye katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılık yoktur ($t=1,817$; $p>0,05$). ÖFKE'ye katılan bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmada ÖFKE'ye katılım ile psikolojik iyi oluş düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma kurulamamış olsa da tamamen etkisinin olmadığı da söylenemez.

HAYDE'ye katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,86; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,72; daha yüksek olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda HAYDE'ye katılma durumuna bağlı anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır ($t=2,052$; $p<0,05$).

Seminerlere katılan yükümlülerin puan ortalamasının 3,76; ile katılmayanların puan ortalamasından 3,78; daha düşük olduğu görülmektedir. Yükümlülerin psikolojik iyi oluşunda seminerlere katılma durumuna bağlı yine anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır ($t=-,318$; $p>0,05$). Çalışmada seminerlere katılmayanların psikolojik iyi oluş düzey puanları daha yüksek çıkmıştır. Genel manada iyileştirme çalışmalarına katılım ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Bu çalışmada denetimli serbestlik sisteminde yürütülen bireysel görüşme, grup çalışması, seminer gibi iyileştirme programlarına katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarını incelenmiştir. Çalışmada, yükümlülerin demografik özellikleri ve psikolojik iyi oluşlarına etki edeceği düşünülen iyileştirme programları hakkında düşünceleri öğrenilmiş ve yükümlülerin mevcut psikolojik iyi oluş durumları yani genel olarak, bireyin kendine ve yaşamına dair olumlu bir bakışa sahip olma, kendini sürekli bir gelişme, ilerleme içinde hissederek yaşamının anlamlı olduğuna inanma, yaşama amacı doğrultusunda hareket etme, bu süreç içinde diğer insanlarla olumlu ve faydalı ilişkiler kurma, kendine amaçlarına ve gelişimin uygun özerk kararlar alabilme durumları hakkında bilgi edinilmiştir.

Çalışmada, cinsiyet, medeni durum, yaş, kimlerle yaşadığı, çalışma durumu, gelir düzeyi ve suç türünün yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeyinde anlamlı bir farklılığa sebebiyet vermediği anlaşılrken, eğitim durumları, geçmişte başka suçtan ceza alma ve uyuşturucu kullanımı faktörlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleriyle anlamlı bir farklılaşma içinde olduğu saptanmıştır. Yani eğitim durumu yüksek, geçmişte başka suçtan ceza almamış ve uyuşturucu kullanımı olmayan yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Ancak eğitim durumu düşük, geçmişte suç geçmiş olan veya uyuşturucu kullanımı olan yükümlü bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri düşüktür. Bu da bu bireylerin psikolojik iyi oluş alt ölçeklerine göre bazı olumsuz özellikler taşıyabileceklerini gösterebilir.

İyileştirme çalışmalarının her biri şüphesiz yükümlülerin psikolojik oluş düzeylerini arttırmak hedefine hizmet etmektedir. Yükümlülerin birçoğu

Çalışma ve ekonomik sorunlar içinde olsalar bile iyileştirme çalışmalarına katılmanın kendilerine iyi hissettirdiği ve gönüllü dahi olsa katılabileceklerini söylemişlerdir. Ancak bireysel görüşme, SAMBA ve seminerlere katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bunların yanı sıra fke Yönetimi ve Hayat İçin Değişim isimli grup çalışmalarının yükümlülerin psikolojik iyi oluş düzeyleriyle anlamlı bir farklılaşma içinde olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak; zorunlu gönüllü denetimli serbestlik sistemine dahil olan ve yasal yaptırımlarla karşılaşma gibi kaygılarla sorulara yanıt veren yükümlülerin iyileştirme çalışmaları hakkındaki öz bildirimleriyle psikolojik iyi oluş düzeylerinin paralel doğrultuda olmadığı görülmektedir. Yani yükümlüler görüşlerinde iyileştirme çalışmalarından fayda gördüklerini dile getirirler de psikolojik iyi oluş düzeylerine bu düşüncelerin yansımadığı anlaşılmıştır.

6.2 neriler

Yükümlü bireyler bulundukları durumdan da kaynaklı birçok sosyal ve fiziksel faktörlere uyum sağlamak durumundalar. Yükümlülerin sosyal hayata ierilmelerinin artırılması, var olan glerinin farkına varmaları ve var olan güçlerini kullanabilmeleri adına devlet tarafından korunma, güvenlik ve bakım desteklerinin yanında psikolojik desteklerin de sağlanması gerekir. Sonuç olarak yükümlü bireylerin toplumdan izolasyon yaşamaları, toplumsal hayata uyumda güçlük çekme gibi kendileri adına birçok değişkeni kabul edebilmeleri ve bu sınırlılıklar içinde yaşamlarını şekillendirebilmeleri onların psikolojik iyi oluş düzeylerini önemli ölçüde etkileyebilir.

Bu sonuçlar ışığında denetimli serbestlik sisteminde yükümlüler adına yürütülen iyileştirme çalışmaları için öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Denetimli serbestlikte uygulanan iyileştirme çalışmalarının yükümlülerin ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanması gerekmektedir.
- İyileştirme çalışmalarının infaz sorumluluğu gerektiren bir yükümlülük olarak değil, aksine gönüllü faaliyetler olarak verilmesi gerekmektedir.

- Bireysel görüşme, SAMBA ve seminer çalışmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.
- Denetim serbestlik sisteminde yürütülen iyileştirme çalışmalarının ölçülebilmesi adına bir değerlendirme sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir.
- Yükümlülerin çalışmalara katılmakta güçlük çekmemesi adına esnek yükümlülükler verilmesi ve ekonomik sorunlarının giderilmesi gerekmektedir.
- Alanla ilgili bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve genişletilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, G. (2013). *Psiko-eğitim programı ile psiko-dramanın üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarına etkisinin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Akın, A. (2008). *Psikolojik İyi Olma Ölçekleri (PİÖÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri 8 (3):721-750.
- Akın, A. (2009). *Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi (ADDT) Odaklı Grupla Psikolojik Danışmanın Psikolojik İyi Olma ve Öz-duyarlık Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Arıkan, R. (2004). Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama. Ankara: Asil Yayın.
- Aristoteles (1997). *Nikomakhos'a Etik*. Saffet Babür (Çev.). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Baykara, Y. (1998). *Türkiye'de Çocuk Mahkemeleri ve Gözetim Raporları*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 47-70.
- Bradburn, N. M. (1969). *The Structure Of Psychological Well-Being*. In C. E. Noll (Ed.), Chicago: Aldine Publishing Company.
- Breyspraak, L.M. (1984). *The development of self in later life: Little, Brown Series on Gerontology*. Boston, MA: Little, Brown and Company.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde Özel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well-being: Exploring the cultural roots of its theory and research, *Journal of Counseling and Development*, 77 (2), 141-152.
- Chrouser Ahrens C. J. & Ryff C. D. (2006). *Multiple roles and well-being: Sociodemographic and psychological moderators Sex Roles*, (55), 801-815.

- Cooper, H., Okamura, L., & McNeil, P. (1995). Situation and personality correlates of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29(4), 395-417.
- Çardak, M. (2012). *Affedicilik Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Affetme Eğilimi, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Psikolojik İyi Oluş, Sürekli Kaygı ve Öfke Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çelebi, E. (2016). Yaşlı ve çocuk grupları ile çalışan psikologlarda mesleki tükenmişlik, psikolojik iyi oluş ve yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi. Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çeçen, A. R. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 180-190.
- Çeçen, A.R., & Cenkseven, F. (2007). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığının yordayıcısı olarak psikolojik iyi olma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 109-118.
- Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı. (2016). Değerlendirme Görüşmeleri Kılavuzu. Ankara: Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı Yayınları.
- Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı. (2019). İstatistikler. Ankara: Erişim: <http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/>
- Demirtaş, S. (2016). Okul yöneticilerinin psikolojik iyi olma ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81-84. Erişim adresi: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1111/1467-9280.00415>
- Dilmaç, B., & Bozgeyikli, H. (2009). Öğretmen adaylarının öznel iyi olma ve karar verme stillerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 171-187.
- Doğan, Türkan (2004). *Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Dönmezer, Sulhi; Erman Sahir (1994), *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 2.Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, C.2, s.7.
- Erbaş, C. (1996). Tarihi Gelişim içinde gözetimle erteleme ve Fransa'daki uygulaması ile konuya ilişkin Türk Ceza Kanunu ön tasarı metinleri. *1. Yargıtay Dergisi*, C.22. (18).
- Eryılmaz, A. ve Atak H. (2011). Ailesiyle yaşayan yaşlılarda mutluluk modeli. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 48(4), 227-233.doi: 10.4274/npa.y5721
- Gökcen, A.(1989). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gülaçtı, F. (2009). *Sosyal beceri eğitime yönelik programın üniversite öğrencilerinin, sosyal beceri, öznel ve psikolojik iyi olma düzeylerine etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Jacobs, EE, Masson, RL, Harvill, RL, & Schimmel CJ (2012). Group counseling strategies and skills, 7th edition. *Brooks/Cole Cengage Learning*, USA. Hünler, OS, & Gençöz, 99-108.
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin Yetkinlik İnançları ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamada Psikolojik İhtiyaçlar*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Haring, M. J., Okun, M. A., Stock, W. A. & Witter, R. A. (1984). Health and subjective well-being: A meta-analysis. *The International journal of aging and human development*, 19(2), 111-132.
- Harris, M. R. (2010). The relationship between psychological well-being and perceived wellness in graduate-level counseling students. *Degree of Doctor of Philosophy Psychology*. Walden University.
- İlhan, T. (2005). *Öznel iyi oluşa dayalı mizah tarzları modeli*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (25. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kale, M. (2009). *Türkiye’de Denetimli Serbestlik Sistemi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sivas.

- Kaplan, E. (2018). Eşlerin duygusal zekâlarının psikolojik iyi oluşları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Kelley, T. M., & Stack, S. A. (2000). Thought recognition, locus of control, and adolescent well-being. *Adolescence*, 35(139), 531.
- Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal Of Happiness & Well-Being*, 3(1), 103-115. Erişim adresi: <http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/warwick-edinburgh-mental-iyi-olus-olcegi-toad.pdf>
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the emiprical encounter of two traditions, *Journal of Personality & Social Psychology*, 82, 6, 1007-1023.
- Klaus, J. F. (1998). Handbook on Probation Services, Guiedlines For Probation Practioners and Managers, *Interregional Crime & Justice Research Institue*, London: United Nations.
- Kuyumcu, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama gücü, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6 (1), 62-76.
- Kuzucu, Y. (2006). *Duyguları Fark Etmeye ve İfade Etmeye Yönelik Bir Psiko-eğitim Programının, Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık Düzeylerine, Duyguları İfade Etme Eğilimlerine, Psikolojik ve Öznel İyi Oluşlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lee, G. R., Seccombe, K., & Shehan, C. L. (1991). Marital status and personal happiness: An analysis of trend data. *Journal of Marriage and the Family*, 839-844.
- Lent, R. (2004). Toward a unifying theoretical and practical perspective on wellbeing and psychosocial adjustment, *Journal of Counseling Psychology*, 51 (4), 482-509.
- Maşraf, F. U. (2003). *The Effect Of A Wellness Oriented Stres Management Program On Stres Level And Coping Strategies Of University Students*. (Unpublished master's thesis), Middle East Technical University, Ankara.

- Metin, M. (2014). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Nijnatten, V, C., Stevens, G. (2011). Juvenile participation in conversations with probation officers. *International journal of offender therapy and comparative criminology*. 56: 483– 499.
- Nursal, N., S. Ataç (2006). Denetimli Serbestlik ve Yardım Sistemi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ögel K., Koç C., Aksoy A., Yorohan R. İşmen M. (2011). Denetimli Serbestlik için Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA). İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Özdemir, H. M. (2011). *Denetimli Serbestlik Tedbiri olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve uygulaması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Pektaş, İ., Bilge, A., Ersoy, M. A. (2006). Toplum ruh sağlığı hizmetlerinde epidemiyolojik çalışmalar ve toplum ruh sağlığı hemşireliğinin rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (7), 43-48.
- Ryff, C. D. (1989). Beyond ponce de leon and life satisfaction: New directions in quest of successful ageing, *International Journal of Behavioral Development*, 12 (1), 35-55.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
- Ryff, C. D. & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited, *Journal of Personality and Social Psychology*, 69 (4), 719-727.
- Ryff, C. D., & Heidrich, S. M. (1997). Experience and well-being: Explorations on domains of life and how they matter. *International Journal of Behavioral Development*, 20 (2), 193-206.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C., & Wing, E. H. (1999). Forging macro-micro linkages in the study of psychological well-being. C.D. Ryff ve V.W.Marshall (Ed.) *In The Self and Society in Aging Processes*. New York: Springer.

- Ryff, C. D., Singer B. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being, *Journal of Happiness Studies*, (9), 13-39.
- Saori, R. (2007). Acculturation and ethic identity as they relate to the psychological well-being of adult and elderly mexican americans. (Doktora tezi), *A&M University, Texas*. Erişim adresi: <https://core.ac.uk/download/pdf/4277499.pdf>
- Schmutte, P. S., & Ryff, C. D. (1997). Personality and well-being: reexamining methods and meanings. *Journal of personality and social psychology*, 73(3), 549.
- Seligman M.E.P. (2001). Positive Psychology, Positive Prevention, and Positive Therapy. In Snyder C.R. ve Lopez, S.J. (Ed.). *Handbook of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press.
- Schumaker, J. F., Shea, J. D., Monfries, M. M. & Groth-Marnat, G. (1992). Loneliness and life satisfaction in Japan and Australia. *The Journal of Psychology*, 127 (1), 65-71
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Boston, Pearson.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Timur, M. S. (2008). *Boşanma sürecinde olan ve olmayan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuzgöl Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, (1932), Ankara. Erişim :<http://tdk.gov.tr/>
- Ulugtekin, S. (1991). Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma. Ankara.
- Walker, Charles J. (2009). A Longitudinal Study on the Psychological Well-Being of College Students,

- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment, *Journal of Personality and Social Psychology*, (64), 678-691.
- Wittenberg, M. T., & Reis, H. T. (1986). Loneliness, social skills, and social perception. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12(1), 121-130.
- Yavuz, H. A. (2012). Denetimli serbestliğin Türk ceza adalet sistemindeki tarihsel gelişim süreci. *TBB Dergisi*, 100, 317-342.
- Yavuz, O., Yavuz, Y. (2018). Huzurevindeki Yaşlı Bireylere Oynatılan Zekâ Oyununun Yaşlıların Bilişsel Becerilerine, Yalnızlık Ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine Etkisi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 127-14. Doi: 10.31461/ybpd.427039

EKLER

EK-1 BİLGİLENDİRME FORMU

BİLGİLENDİRME FORMU

DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA KATILAN YÜKÜMLÜLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DURUMLARI: ADANA ÖRNEĞİ

Bu araştırma, denetimli serbestlik sisteminde yürütülen bireysel görüşme, grup çalışması, seminer gibi iyileştirme programlarına katılan yükümlülerin psikolojik iyi oluş durumlarını incelemek amacıyla planlanmıştır.

Bu araştırmayı, klinik psikoloji bölümünde yürütmekte olduğum yüksek lisans tezi kapsamında Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan alınan etik kurul izni ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni çerçevesinde yapmaktayım. İlişikteki anketler bireylerin psikolojik iyi oluş durumlarını belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bilgiler sadece araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz tamamen gizli kalacaktır.

Araştırmaya katılmanız sadece sizin gönüllü olmanıza bağlıdır ve bu konuda hiçbir zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında hiçbir neden göstermeksizin ayrılabilirsiniz. Katılmayı kabul ederseniz araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu anketler uygulanacaktır. Araştırmada kullanılan form ve anketler toplam 30-35 dakikanızı alacaktır. Çalışmanın değerlendirilmesi sırasında isminiz kaydedilmeyecek, size bir kod numarası ya da rumuz verilecek, kayıtlarınız bu kod ya da rumuz numarası ile saklanacak ve hiçbir şekilde adınız anılmayacak ya da başka bir yerde belirtilmeyecektir. Çalışmada yer alan görüşme formu ve anket sorularının gerçeğe uygun olarak cevap verilmesi araştırma sonuçlarının bilimsel ve güvenilir olması açısından önemlidir.

EK-2 AYDINLATILMIŞ ONAM**AYDINLATILMIŞ ONAM**

Araştırmanın gönüllü olur-onam formunu okudum. Araştırma ile ilgili istediğim tüm açıklamalar yeterli yapılmıştır ve tüm sorularıma tatmin edici cevaplar verilmiştir. Araştırmaya kendi rızamla gönüllü olarak katılmak istiyorum.

Gönüllünün adı-soyadı

Tarih:

İmzası

Bu araştırma ile ilgili yukarıda yer alan ve istenen diğer bilgiler katılımcıya tarafımdan açıklanmıştır ve yazılı onamını aldım.

Araştırmacının adı-soyadı

İmzası

Tarih:

EK-3 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Elinizdeki form, bilimsel bir araştırmaya ışık tutmak amacı ile hazırlanmıştır. Formdaki soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Araştırmanın doğru sonuçlara ulaşabilmesi açısından vereceğiniz cevapların samimi ve güvenilir olması ve soruların yanıtsız bırakılmaması önem taşımaktadır. Yardımlarınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Psk.İlker ÖZDAŞ

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1) Yaşınız:

() 18- 27 () 28 – 36 () 37- 45 () 46 – 54 () 55 +

2) Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

3) Eğitim durumunuz:

() Okur yazar değil () Okur yazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü +

4) Medeni durumunuz:

() Bekar () Evli () Bekar-boşanmış

5) Kimler ile birlikte yaşıyorsunuz?

() Kök ailem (anne-baba-kardeş)
() Çekirdek ailem (eş- çocuklar)
() Partnerimle
() Arkadaşlarımla
() Yalnız

6) Hangi semtte ikamet ediyorsunuz? _____

7) Gelir getirici bir işte çalışıyor musunuz?

Evet () () Hayır

8) Geçim kaynaklarınız nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

EK-4 DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA DAİR DÜŞÜNCELER ANKETİ

Elinizdeki form, bilimsel bir araştırmaya ışık tutmak amacı ile hazırlanmıştır. Formdaki soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Araştırmanın doğru sonuçlara ulaşabilmesi açısından vereceğiniz cevapların samimi ve güvenilir olması ve soruların yanıtsız bırakılmaması önem taşımaktadır. Yardımlarınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Psk. İlker ÖZDAŞ

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ ANKETİ

1) Denetimli serbestlik sürecinde hangi iyileştirme çalışmalarına katıldınız?

Bireysel görüşme	Evet ()	Hayır ()
Grup çalışmaları;		
SAMBA (Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı)	Evet ()	Hayır ()
Öfke Yönetimi Grup Çalışması	Evet ()	Hayır ()
HAYDE (Hayat İçin Değişim Programı)	Evet ()	Hayır ()
Seminer Çalışmaları	Evet ()	Hayır ()
Diğer (Proje faaliyetleri, serbest zaman aktiviteleri vs)	Evet ()	Hayır ()

2) Denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarını hakkındaki düşünceleriniz?	5 - Tamamen Katılıyorum 4 - Katılıyorum 3 - Kararsızım 2 - Katılmıyorum 1 - Hiç Katılmıyorum
1) Denetimli serbestlikte uygulanan bireysel görüşmelerin yararlı olduğunu düşünüyorum.	☐ 5 ☐ 4 ☐ 3 ☐ 2 ☐ 1
2) Denetimli serbestlikte uygulanan grup çalışmalarının yararlı olduğunu düşünüyorum.	☐ 5 ☐ 4 ☐ 3 ☐ 2 ☐ 1
3) Denetimli serbestlikte uygulanan seminer çalışmalarının yararlı olduğunu düşünüyorum.	☐ 5 ☐ 4 ☐ 3 ☐ 2 ☐ 1
4) Denetimli serbestlikte katıldığım seminer, grup çalışması ve bireysel görüşmeler bana iyi hissettiriyor.	☐ 5 ☐ 4 ☐ 3 ☐ 2 ☐ 1
5) Denetimli serbestlikteki bireysel görüşme, grup çalışması ve seminerlere katılmak için istekliyim.	☐ 5 ☐ 4 ☐ 3 ☐ 2 ☐ 1

EK-5 PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ

PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEKLERİ

Aşağıda kendiniz ve yaşamınız hakkında hissettiklerinizle ilgili bir dizi ifade yer almaktadır. Lütfen doğru veya yanlış cevap olmadığımı umutmayınız. Her bir cümleye katılma ya da katılmama durumumuzu en iyi şekilde gösteren numarayı işaretleyiniz.	Hic katılmıyorum	Biraz	Çok az	Çok az	Biraz katılıyorum	Tamamen
1. İnsanların çoğu beni sevgi dolu ve şefkatli biri olarak görür.	1	2	3	4	5	6
2. Bazen etrafımdaki insanlara daha fazla benzemek için düşünce ve davranış tarzımı değiştiririm.	6	5	4	3	2	1
3. Genellikle yaşadığım durumlardan sorumlu olduğumu hissedirim.	1	2	3	4	5	6
4. Ufkumu genişletecek aktivitelerle ilgilenmiyorum.	6	5	4	3	2	1
5. Geçmişte yaptıklarımı ve gelecekte yapacaklarımı düşündüğümde kendimi iyi hissedirim.	1	2	3	4	5	6
6. Yaşamımı gözden geçirdiğimde, yaşamımdaki olayların sonuçlanış şekline memnuniyet duyarım.	1	2	3	4	5	6
7. Yakın arkadaşlıkları devam ettirmek benim için zor ve başarısızlıkla sonuçlanan bir süreçtir.	6	5	4	3	2	1
8. Birçok insanın görüşlerinin tersi olduğu zaman bile görüşlerimi ifade etmekten korkmam.	1	2	3	4	5	6
9. Günlük yaşamın talepleri karşısında genellikle kendimi mutsuz hissedirim.	6	5	4	3	2	1
10. Genellikle her geçen gün kendimle ilgili daha fazla şey öğrendiğimi hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
11. İçinde bulunduğum günü yaşamım ve geleceği gerçekten düşünmem.	6	5	4	3	2	1
12. Genellikle kendimi güvenli ve olumlu hissedirim.	1	2	3	4	5	6

EK-6 PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNI

Re: [İzinli e-posta-Junk released by Allowed List] Ynt: [İzinli e-posta-Junk released by Allowed List] İlt: Psikolojik İyi Oluş Öl...

On Mon, Aug 19, 2019 at 3:12 PM +0300, "İlker Özdaş" <ilker.ozdas@hotmail.com> wrote:

Sayın Hocam merhabalar,

Gözden kaçmış olabileceğini düşünerek cevaplarınızı beklemekteyim. Şimdiden destekleriniz için teşekkür eder, yüksek müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Ayrıca tez başlığımı ' Denetimli Serbestlikte Uygulanan İyileştirme Çalışmalarına Katılan Yüklümlülerin Psikolojik İyi Oluş Durumları: Adana Örneği ' olarak değiştirdiğimi bilgilerinize arz ederim.

Gönderen: İlker Özdaş
Gönderildi: 5 Ağustos 2019 Pazartesi 11:56
Kime: ahmet.akin@medeniyet.edu.tr <ahmet.akin@medeniyet.edu.tr>
Konu: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Hk.

Sayın Prof.Dr. AHMET AKIN Hocam,

Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı'nda Tezli Yüksek Lisans eğitimi görmekteyim. "Denetimli Serbestlikte Uygulanan İyileştirme Çalışmalarının Yüklümlülerin Psikolojik İyi Oluşları Üzerine Etkisi: Adana Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmam için yüklümlülere uygulamak adına, sizlerin 2008 yılında Türkçeye uyarladığınız 'Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ni' izninizle kullanmak istiyorum. Bu konuda yüksek müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Psikolog
 İlker ÖZDAŞ

Re: [İzinli e-posta-Junk released by Allowed List] Ynt: [İzinli e-posta-Junk released by Allowed List] İlt: Psikolojik İyi Oluş Öl...

AA AHMET AKIN <ahmet.akin@medeniyet.edu.tr>
 19.08.2019 Pzt 15:16
 Siz

Tabiki iyi çalışmalar diliyorum

[Android için Outlook'u edinin](#)

EK-7 BAKANLIK İZNİ

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 46985942-789-E.563/144390
Konu : Anket İzin Talebi

06/09/2019

ADANA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi :23/08/2019 tarihli ve B.M. 2019/13692 sayılı yazı.

İlgi yazı ve eki ile; Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi İlker ÖZDAŞ'ın Dr. Öğr. Üyesi Bingül SUBAŞI HARMANCI danışmanlığında yürüttüğü "Denetimli Serbestlikte Uygulanan İyileştirme Çalışmalarına Katılan Yükümlülerin Psikolojik İyi Oluş Durumları: Adana Örneği" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında 26 Temmuz - 26 Kasım 2019 tarihleri arasında Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde denetimli serbestlik tedbiri uygulanan 18 yaş üstü 357 (üç yüz elli yedi) yükümlüye anket ve ölçeklerin uygulanabilmesi için izin talebinde bulunduğu bildirilmiştir.

Bu kapsamda ilgi yazı ve eki incelenmiş olup İlker ÖZDAŞ'ın Dr. Öğr. Üyesi Bingül SUBAŞI HARMANCI danışmanlığında "Aydınlatılmış Onam Formu"nda yer alan yükümlülerin "adı - soyadı"nın yazılı olduğu bölümün çıkarılması ve çalışmada yükümlülerin ad-soyadı yerine rumuz, numara ya da kod isim kullanılması, yükümlülerin yazılı rızalarının alınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kimlik bilgilerinin gizli tutulması ve bilgilerin basına paylaşılmaması, çalışma esnasında müdürlüğün işleri aksatılmaması, tez çalışması jüriye sunulmadan Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilmesi ve Genel Müdürlükten onay alınmadan çalışmanın hiçbir şekilde kullanılmaması ve yayımlanmaması koşullarıyla Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde bulunan yükümlülere, belirtilen tarihler arasında söz konusu form ve ölçekleri uygulaması uygun bulunmuştur.

Uygulama süresince adı geçen öğrenciye yardım ve kolaylık gösterilerek, gerekli tedbirlerinin alınması hususunda;

Bilgi ve gereğini rica ederim.

I

Yunus ALKAÇ
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

* Bu evrak elektronik imza ile imzalanmış ve DYS üzerinden gönderilmiştir. Ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı
Kotahi Kurulları ve Mağdun Deniz Hürmetleri Şube Müdürlüğü
Hacı Bayram Mahallesi Kazan Kurumları Çukurova

ÖZGEÇMİŞ

İlker ÖZDAŞ 1993 yılında Niğde’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Adana’da tamamlamıştır. 2016 yılında Çağ Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Psikoloji (İngilizce) bölümünden mezun olmuştur. 2016 Kasım ayında Türk Kızılay Toplum Merkezleri projesinde Psikolog olarak göreve başlamış olup, 2018 yılından bu yana Türk Kızılay Toplum Merkezleri projesinde Sağlık ve Psiko-sosyal Destek Program Sorumlusu olarak profesyonel iş hayatını sürdürmektedir. Öğrenim ve iş hayatında birçok konferans, seminer ve eğitime katılmıştır. EMDR eğitimi, Travmada ve Sahada Kullanılabilecek Sanat Terapisi Müdahaleleri Eğitimi, Projektif ve Objektif Çocuk Değerlendirme Testleri Eğitimi, Madde Bağımlılığı Eğitici Eğitimi, Toplum Temelli Psiko-sosyal Destek Eğitici Eğitimi, Psikolojik İlk Yardım Eğitici Eğitimi, İlk Yardım Eğitimi, Vaka Yönetimi Eğitimi, Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Eğitimi ve Gönüllülere Destek Eğitimlerini başarıyla tamamlamıştır.

İNTİHAL RAPORU

28.01.2020

Turnitin

Turnitin Orjinallik Raporu

İşleme kondu: 08-Oca-2020 18:13 EET
 NUMARA: 1240069146
 Kelime Sayısı: 14981
 Gönderildi: 1

Benzerlik Endeksi
%10

Kaynağa göre Benzerlik
 Internet Sources: %9
 Yayınlar: %4
 Öğrenci Ödevleri: N/A

DENETİMLİ SERBESTLİKTE UYGULANAN
 İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINA KATILAN
 YÜKÜMLÜLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ
 DÜZEYLERİ İlker Özdaş tarafından

2% match (24-Ara-2019 tarihli internet)

https://isletmecilik.org/files/U%C4%B0K%2018_Bildiri_Kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1_.pdf

1% match (05-Haz-2019 tarihli internet)

https://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=37468

1% match (18-Haz-2016 tarihli internet)

<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2322/280655.pdf;sequence=1>

1% match (08-Ağu-2019 tarihli internet)

<http://www.sead.com.tr/wp-content/uploads/2019/07/USEAS2019-Bildiri-Kitap%C4%B1.pdf>

< 1% match (22-Şub-2019 tarihli internet)

http://arelarsiv.arel.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20_500_12294/164/TezKadirOzden.pdf?isAllowed=y&sequence=1

< 1% match (28-May-2015 tarihli internet)

http://www.researchgate.net/publication/272802547_Gaziosmanpaa_niversitesinin_Tokat_li_Ekonomisine_Etkisi

< 1% match (23-Oca-2019 tarihli internet)

http://kefad.ahievran.edu.tr/InstitutionArchiveFiles/f44778c7-ad4a-e711-80ef-00224d68272d/d1a3a581-af4a-e711-80ef-00224d68272d/Cilt18Sayi3/b13943bc-35bc-4205-bd13-cfcf4d2cb078_20171228016.pdf

< 1% match (yayınlar)

DEMİRCİ, İbrahim and ŞAR, Ali Haydar. "Kendini Bilme ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Karabük Üniversitesi, 2017.

< 1% match (15-Ara-2018 tarihli internet)

<https://sedatsen.files.wordpress.com/2016/03/bc3b6lc3bcm-3-2.pdf>

< 1% match (28-Haz-2019 tarihli internet)

<http://adudspace.edu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11607/3550/Ula%c5%9f%20Aksoy%20Y%c3%bcksek%20Lisans%20Tezi.r>

< 1% match (16-Kas-2018 tarihli internet)

http://uludagbalkansporbilimleri.org/tr/bildiri_kitabi.pdf

< 1% match (22-May-2014 tarihli internet)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/38/974776/dosyalar/2014_04/30032818_ailekonulutezalmas.pdf

< 1% match (15-Ağu-2018 tarihli internet)

<http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/toplumsal-cinsiyet-olusumu-olcegi-toad.pdf>

< 1% match (17-Kas-2018 tarihli internet)

<http://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2015/05/Mustafa-Tamer-Sahin.pdf>

< 1% match (11-Ağu-2018 tarihli internet)

<https://prezi.com/7jmwzcyo8en/egitimde-arastirma-yontemleri-nicel-teknikler/>

< 1% match (21-Tem-2019 tarihli internet)

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/7915/Nuket%20%c3%96zel%20Tez%2017.07.2019.pdf>

< 1% match (16-May-2018 tarihli internet)

<http://ejercongress.org/pdf/bildiri0zetleri2016ejer.pdf>

< 1% match (yayınlar)

Sevinç MERSİN, Emine ÖKSÜZ, Yasemin UCUN. "Gençlerin Yaşlı Bireylere Karşı Tutumu", Journal of International Social Research, 2015

< 1% match (yayınlar)

DİLEK, S. Emre and ATAY, Lütfi. "ANTALYA'DAKİ BEŞ YILDIZLI OTELLERİN YEŞİL OTELCİLİK UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA", Dokuz Eylül Üniversitesi, 2012.

< 1% match (18-Şub-2015 tarihli internet)

<http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/jret.2015.1.pdf>

< 1% match (05-Ağu-2011 tarihli internet)

http://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?pdire=keah&plng=tur&un=KEAH-07573

< 1% match (30-Haz-2019 tarihli internet)

<http://www.baltaci.av.tr/arsiv-kaydinin-sililmesi-hakkinda-yargitay-kararlari/>

< 1% match (yayınlar)

ETİK KURUL RAPORU

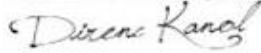
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

18.09.2019

Sayın İlker Özdaş

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/529 proje numaralı ve **“Denetimli Serbestlikte Uygulanan İyileştirme Çalışmalarına Katılan Yükümlülerin Psikolojik İyi Oluş Durumları: Adana Örneği”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.